

ВЕРИЦА ТОМАНОВИЋ

УНМИК се не руководи међународно признатим стандардима људских права као основом за вршење своје власти на Косову | 54

ОЛГИЦА БОЖАНИЋ

Укључивање младих чланова породица у процес тражења киднапованих и несталих лица | 35

22. ЈУН

**ДАН ОТМИЦЕ
БЕЛАЋЕВАЧКИХ
РУДАРА** | 17

24. ЈУН

**ДАН ОТМИЦЕ
ЗДРАВСТВЕНИХ
РАДНИКА** | 19

Отета истина

МАРТ / ДЕЦЕМБАР 2022.

Јануар 2023 / Бесплатан примерак / ISSN 2812-9199 / COBISS.SR-ID 61177609

ДР ДУШКО ЧЕЛИЋ

**Колико наше друштво
памти трагедије више
од хиљаде наших
породица?**

**УДРУЖЕЊЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И
НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ**

ОКРУГЛИ СТО

Максималистички захтеви албанске стране и нерешавање судбина несталих лица на Косову и Метохији, не доприносе проналажењу трајног и свеобухватног, свим актерима, подједнако прихватљивог решења | 48

ИМПРЕСУМ

Издавач:

Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

Канцеларија Београд:

Сремска 6/4, 11000 Београд
Тел./Факс: 011 3285 025
E-mail: udruzenjekidnest@yahoo.com
Web: www.otetaistina.org.rs

За издавача:

Верица Томановић, председница Удружења

Главни и одговорни уредник:

Верица Томановић, председница Удружења

Извршни уредник:

Олгица Божанић, секретар Удружења

Уредник интернет портала:

Игор Тодоровски

Дизајн, концепција, продукција:

Ринг Маркетинг, www.ring-marketing.com

Фотопрафије:

Архив Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, српски електронски и штампани медији

Сарадници:

Игор Тодоровски, Гордана Ристић (подканцеларија у Нишу), Бранкица Антић (подканцеларија у Краљеву), Виолета Николић (подканцеларија у Косовској Митровици), Силвана Маринковић (подканцеларија у Грачаници), Негован Маврић (подканцеларија у Великој Хочи)

Тираж: 500 примерака

ISSN 2812-9199 = Годишњак Отета истина

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061.235:341.322.5-058.65(497.115)

ГОДИШЊАК Отета истина / уредник Верица Томановић. - 2021/2022. - Београд : Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, 2022. - (Београд : Intranet). - 30 cm
Годишње.
ISSN 2812-9199 = Годишњак Отета истина
COBISS.SR-ID 61177609

Ова публикација објављена је уз подршку Комисије за нестала лица Владе Републике Србије

Стефан Божанић

Децембар 2022: Одржана је Редовна скупштина Удружења на предлог ИО и НО Скупштине су присуствовали чланови породица из Београда, Краљева, Ниша, Косовске Митровице, Грачанице, Велике Хоче и Штрпца. Након поднетог извештаја о раду председнице Удружења Верице Томановић, чланови Скупштине су имали прилике да погледају на видео биму веб сајт Удружења, друштвене мреже фејсбук и инстаграм Удружења и презентације које су припремили млади чланови породица Удружења на теме по њиховом избору. Чланови Скупштине Удружења су позитивно оценили предлог Извршног и Надзорног одбора Удружења за укључивање младих чланова породица у јачању капацитета органа Удружења.

Оливера Радић

Сећам се 17. марта 2004. године. Сећате ли се ви? | **8**

ТРИБИНА

Не одустајемо, не предајемо се | **12**
Изражање Међународног комитета Црвеног крста | **13**

Изражање председнице удружења Верице Томановић | **16**

Проф. др Периша Симоновић

Убрзати процес тражења несталих на Косову и Метохији | **20**

КРАЉЕВО

Академија Удружења породица Киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији | **21**

Олгица Божанић

Мушкарци су утоварени у камион и одведени у правцу села Оптеруша. Никад више нису виђени | **25**

МЕЂУНАРОДНИ ДАН НЕСТАЛИХ

Међународни дан несталих, 30. август, обележен је у Београду, Нишу, Краљеву и Грачаници | **30**

Каролин Зиаде, шефица УМНИК-а

Право је породица да знају истину о несталима | **33**

РАДИОНИЦА

Укључивање младих у процес тражења киднапованих и несталих | **35**

ОКРУГЛИ СТО

Нестали нас гледају | **38**

Верица Томановић

Актуелно стање процеса тражења несталих на Косову и Метохији | **42**

ISMP

Тражење несталих особа део је глобалног настојања да се заустави насиље над женама | **44**

ОКРУГЛИ СТО

Права породица на истину, правду, репарацију и меморализацију | **48**

ИЗВЕШТАЈ РЕДОВНЕ СКУПШТИНЕ УДРУЖЕЊА

План рада за 2023. годину | **56**

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЉУДСКИХ ПРАВА

Посађено дрвеће у знак сећања на нестале | **58**

Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији је непрофитабилна, невладина организација хуманитарног карактера и има за циљ расветљавање судбина отетих и несталих.

Удружење искључује политички ангажман и страначко промотерство, не лицентира жртве, нити злоупотребава несрећу.

Ради боље комуникације са породицама Удружење има своје подканцеларије у Нишу, Краљеву, Грачаници (Косовска Митровица и Велика Хоча).

Колико наше друштво памти трагедије хиљаде наших породица?

Говор Председника Координације, др Душка Челића, одржан 30. августа 2022. године поводом обележавања Међународног дана несталих лица

Поштоване породице жртава, поштовани пријатељи, поштовани грађани Србије, поштовани представници Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, поштовани представници Међународног комитета црвеног крста – Регионалне канцеларије у Београду, поштовани представници Црвеног крста Србије, поштовани представници медија;

Данас је 30. август – Међународни дан несталих лица, дан када се у целом свету сви заједно сећамо несталих лица, када позивамо на солидарност са члановима њихових породица и када позивамо јавност да подрже право породица да знају судбину својих вољених несталих у сукобима, 90-их година на простору бивше Југославије.

На жалост, и у овом погледу, можемо рећи „Србија је свет“, јер у Србији и данас живи или је након ратова 90-их година на простору бивше Југославије, нашло уточиште након прогона из својих домова широм Хрватске, Босне и Херцеговине и Косова и Метохије, на хиљаде породица, које и даље трагају за трагичним судбинама својих несталих, за истином о догађајима у којима су нестали, за информацијом где су укупани њихови посмртни остаци, ако уопште имају гроба, или укопа, или су им гробови, незнате пољане, ливаде, јаме, горе, реке, стратишта широм бивше Југославије.

Ове године, Координација српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица на простору бивше Југославије, обележава Међународни дан несталих простетним слоганом „НЕСТАЛИ (НИ)СУ ЗАБОРАВЉЕНИ“. Ова порука, уколико се реч „нису“ напише тако да први слог буде у загради, може се двојачко разумети: као да нестали нису заборављени и као да су нестали заборављени. Нестали нису заборављени пре свега од својих најмилијих и најрођенијих – од чланова својих породица, од њи-

хових родитеља од којих су многи са живом раном напустили овај свет не сазнавши ништа о свом несталим детету; нестали нису заборављени од своје деце, од којих су многа била у добу у коме нису ни схватили размере личне и породичне трагедије, а сада су одрасли људи; нестали нису заборављени од своје браће и сестара; нестале није заборавила њихова родбина; нестале нису заборавили њихови кумови и пријатељи.

Али да ли је то довољно, да можемо категорички да тврдимо да нестали нису заборављени? Није!

Колико наше друштво памти трагедије хиљаде наших породица?

У последњих неколико година бележимо напредак у погледу неговања културе сећања, када су у питању масовна страдања нашег народа, попут акције етничког прогона Срба из Крајине названој „Олуја“ и геноцида над Србима почињеног у тзв. Независној држави Хрватској у систему логора Јасеновац. Али, то не значи да ово друштво системски и трајно негује културу сећања. Култура сећања подразумева трајни друштвени консензус и трајну и систематску друштвену и државну акцију, независну од тога које партије врше власт у Србији и разуме се, без дневно-политичких примеса у обележавању значајних датума и догађаја. Ово је прилика да по ко зна који пут истакнемо да се Координација српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица на простору бивше Југославије, залаже за чињенични и неополитички приступ решавању судбине несталих лица, да удружења чланице Координације следе такав приступ а да политички и страначки ангажман чланови остварују као грађани мимо удружења, јер све друго представља злоупотребу како удружења, тако и жртава и породица жртава.

Култура сећања подразумева и спомен обележје достојно жртава несталих и страдалих у ратовима 90-их година на простору бивше Југославије. Колико људи данас у

Породице несталих, организоване у удружењима, чланицама Координације, и у овим тешким и непредвидивим временима, неће одустати од борбе за остваривање права на истину, правду и сатисфакцију!

Др Душко Челић

Србији зна где се налази споменик српским жртвама страдалим у ратовима 90-их година на простору бивше Југославије и да ли зна да је реч о једном неугледном споменику у виду камена неправилног облика?

Колика је институционална подршка друштва, државе и локалних самоуправа, породицама жртава?

Зашто нестали и породице несталих још увек, 32-е године од првих нестанака и страдања на простору бивше Југославије, још увек у правном систему Србије нису препознати као жртве?

Због чега једино Србија, у односу на све земље региона, није системским законом уредила најважнија питања везана за нестала лица, већ је то само симболично учињено 2012. године, на начин незабележен у упоредном праву – у Закону о управљању миграцијама?

Због чега ни данас друштво није показало спремност да

породицама жртава призна право на сатисфакцију и посебну подршку као једној од најрањивијих социјалних група?

Због чега се још увек Међународни дан несталих, не обележава уз покровитељство државе – Републике Србије, већ то ево више од 20 година чине породице организоване у удружења и Координацију удружења породица несталих?

Колико људи данас у Србији зна да и данас, 32 године од почетка првих сукоба на простору бивше Југославије, велику социјалну групу чине унесрећене породице прогнаних из својих домова које су изгубиле неког од својих најмилијих или још увек трагају за њиховом судбином у Хрватској, Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији?

Колико саосећања са породицама унесрећених показујемо данас након толико година? Колико нас уопште у

трци за економским и егзистенцијалним опстанком али и у сопственој самодовољности, занимају трагедије других? Да ли и нас, како песник рече, „све ране нашега рода боле“?

Колико младе генерације у Србији, на срећу, одрасле у миру, занимају трагични догађаји из недавне прошлости и страдање људи и свакако страдање њихових суграђана и сународника? Знају ли барем за неко од више десетина страстишта на Косову и Метохији, у Босни и Херцеговини и у Хрватској у којима су страдали и масовно нестали они чије породице деценијама трагају за њиховом судбином? Да ли ишта о томе уче у школи?

Колико медији у региону а пре свега у Србији, показују интересовања за теме везане за масовна страдања и нестатке Срба и свих грађана у ратовима 90-их година на простору бивше Југославије? Да ли се то интересовање исцрпљује тако што се једном у години посвети свега неколико минута, неколико реченица и неколико кадрова са оваквих или сличних догађаја и конференција за медије? Или се пак питање несталих и страдалих Срба ставља у дневнополитички контекст и тиме наново повређују жртве и њихове породице? Да ли је такав однос једног броја медија одраз њихове друштвене одговорности? Уназад годину дана примећујемо позитивне кораке у погледу улоге медија у неговању културе сећања; то се односи искључиво на Јавни медијски сервис Србије али, на жалост, не и на комерцијалне медије.

Нестали нису заборављени ако у неком догледном времену њихове породице могу да остваре право на истину и правду. Имајући у виду садашње стање ствари у коме се у Хрватској оглушују о захтеве за идентификацијом посмртних остатака који се налазе у познатим гробницама, или имајући у виду чињеницу да *de facto* власти на Косову и Метохији питање остваривања права на истину и правду, када је реч о несталим лицима, смештају у контекст статуса Аутономне покрајине Косово и Метохије, а у Босни и Херцеговини се питање несталих смешта у контекст монопола једне стране на жртву, као и имајући у виду динамику проналазака и идентификација посмртних остатака несталих на простору бивше Југославије, очигледно је да ће породицама жртава и друштвима требати више стотина година, како би добиле одговоре на најтежа питања наслеђа ратова 90-их година на простору бивше Југославије!!!

Поштовани пријатељи, вођени принципима неполитичности, у складу са нашим

НА ТЕРИТОРИЈИ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ЈОШ УВЕК ВЛАДА „ЗАВЕРА ЋУТАЊА“, КАДА ЈЕ РЕЧ О ОТКРИВАЊУ ПОСМРТНИХ ОСТАТАКА КИДНАПОВАНИХ ОДНОСНО НЕСТАЛИХ СРБА И НЕАЛБАНАЦА

становиштем да је питање решавања судбине несталих лица у ратовима на простору бивше Југославије 90-их година прошлог века, пре свега хуманитарно и цивилизацијско питање, клонећи се прејаким речи, Координација српских удружења породица несталих бориће се за истину о несталима и страдањима свих на простору бивше Југославије, и Срба али и припадника других народа и ма-

њина; само тако Координација може од других с пуним моралним правом да захтева да промене јавне политике пуне нетачних историјских и чињеничних контекста према којима су „Срби одговорни за отпочињање и вођење ратова на простору бивше Југославије и да су у том погледу српске жртве другоразредног значаја, које не заслужују или барем мање од жртава других националности заслужују одговоре на сва питања поводом њихових нестанака и страдања“.

Стога, чини нам се да имамо пуно право да на данашњи дан јасно и гласно кажемо:

Питање проналажења несталих, као и одговорности за ратне злочине на простору бивше Југославије су нераздвојна. Право породица жртава на истину нераздвојно је с правом на правду као делу права на сатисфакцију. Ова права су не само само правне природе, већ морално и цивилизацијско питање које предходи свим другим питањима, и људским правима, јер су тесно повезана са правом на живот које је неприкосновено људско право, метаправо, право које предходи свим другим људским правима. Јер, иако „сила руши куле и градове“, свет почива на правди, земаљској и Божијој. С тога нема оправдања за нечињење власти у погледу процесуирања ратних злочина и привођењу правди учинилаца ратних злочина, у случајевима када је постојање основане сумње ноторно познато. Пример непоступања власти Хрватске поводом бомбардовања колоне српских цивила избеглих из Крајине на Петровачкој цести пре 27. година и убиства српске деце и цивила је у том погледу илустративан. То није демонстрација једнаког третмана према свим жртвама, без обзира које су националности, како се званично на речима тврди, већ је на жалост, дискриминација жртава на делу.

На жалост, слична ситуација је и у Босни и Херцеговини у којој се граде јавне политике на основу монопола једног народа на жртву. Масовне жртве и ратни злочини сагледавају се готово искључиво у политичком а не у чињеничном и хуманитарном наративу, у коме страдају истина, правда а и права породица да сазнају судбину несталих.

На територији Косова и Метохије још увек влада „завера ћутања“, када је реч о откривању посмртних остатака киднапованих односно несталих Срба и неалбанца. Са жаљењем и негодовањем констатујемо да се сва питања везана за нестанке у оружаним сукобима на Косову и Метохији, налазе у дубокој сенци политичких преговора представника Републике Србије и *de facto* власти у Приштини, која је према Уставу, део Републике Србије. Имајући у виду искуство са компромитовањем правде у оставштини Хашког Међународног суда за ратне злочине почињене у бившој Југославији, није реално очекивати да ће породице несталих остварити право на правду у тзв. специјализованим већима, која са иностраним особљем делују у Хагу у квазиправном систему *de facto* власти на Косову и Метохији.

Подржавамо рад надлежних правосудних органа Србије усмерен на откривању ратних злочина и процесуирању њихових учинилаца. Сматрамо да само на тај начин можемо с пуним правом и кредибилитетом да исто захтевамо и од свих других у региону.

Драги пријатељи,

Ове године Координација и удружења-чланице обележавају Међународни дан несталих у једном протестном контексту.

Симболично, конференције за медије у Београду, Краљеву, Нишу и Грачаници, почињу у 12 сати, како би и на тај начин упутили поруку да је време истекло и да је крајњи час да се процес тражења несталих и остваривања права на истину, правду и сатисфакцију, покрене са мртве тачке.

Питање доношења Закона о несталима, односно питање правног оквира везаног за процес тражења несталих лица и остваривање права породица жртава, укључујући и право на сатисфакцију, након што је, де-

НЕСТАЛИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ ПРЕ СВЕГА ОД СВОЈИХ НАЈМИЛИЈИХ И НАЈРОЂЕНИЈИХ – ОД ЧЛАНОВА СВОЈИХ ПОРОДИЦА, ОД ЊИХОВИХ РОДИТЕЉА ОД КОЈИХ СУ МНОГИ СА ЖИВОМ РАНОМ НАПУСТИЛИ ОВАЈ СВЕТ НЕ САЗНАВШИ НИШТА О СВОМ НЕСТАЛОМ ДЕТЕТУ; НЕСТАЛИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ ОД СВОЈЕ ДЕЦЕ, ОД КОЈИХ СУ МНОГА БИЛА У ДОБУ У КОМЕ НИСУ НИ СХВАТАЛИ РАЗМЕРЕ ЛИЧНЕ И ПОРОДИЧНЕ ТРАГЕДИЈЕ, А САДА СУ ОДРАСЛИ ЉУДИ; НЕСТАЛИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ ОД СВОЈЕ БРАЋЕ И СЕСТАРА; НЕСТАЛЕ НИЈЕ ЗАБОРАВИЛА ЊИХОВА РОДБИНА; НЕСТАЛЕ НИСУ ЗАБОРАВИЛИ ЊИХОВИ КУМОВИ И ПРИЈАТЕЉИ. АЛИ ДА ЛИ ЈЕ ТО ДОВОЉНО, ДА МОЖЕМО КАТЕГОРИЧКИ ДА ТВРДИМО ДА НЕСТАЛИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ? НИЈЕ!

легација Координације добила подршку од Председника Републике, господина Александра Вучића, 2. септембра 2019. године, и данас, након 3 године од тог дана и 31-у годину од првих нестанака на простору бивше Југославије, је актуелно. Радна група, за израду Нацрта Закона о несталима, након што је усагласила преко 90% текста, прекинула је са радом новембра 2021. године. Сматрамо да се, упркос постојању неких објективних разлога, ничим не може оправдати чињеница да поступак доношења Закона о несталим лицима, није окончан у мандату актуелне Владе и Народне скупштине Републике Србије. Утолико пре што је доношење Закона о несталима предвиђено Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина и Акционим планом за спровођење националне стратегије за процесуирање ратних злочина. С тога је ово прилика да у име породица жртава јавно затражимо деблокирање рада Радне групе за израду нацрта закона о несталим лицима и окончање поступка доношења Закона до краја ове године.

Тиме би се најзад, на конкретан начин власти Републике Србије придружиле овогодишњем слогану Координације српских удружења породица несталих, убијених и по-

гинулих лица на простору бивше Југославије.

ДА НЕСТАЛИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ !

Породице несталих, организоване у удружењима – чланицама Координације, и у овим тешким и непредвидивим временима, неће одустати од борбе за остваривање права на истину, правду и сатисфакцију !

На крају, Координација посебно захваљује Међународном комитету црвеног крста – Регионалној делегацији у Београду и Црвеном крсту Србије, на логистичкој и материјалној помоћи и разумевању у обележавању Међународног дана несталих лица.

Премијера филма „Досије Косово, деведесет осма“

15. март 2022.

Извор: www.rts.rs

У Југословенској кинотеци премијерно је приказан документарно-играни филм „Деведесет осма“ из серијала „Досије Косово“ који заједно реализују Министарство унутрашњих послова и Радио-телевизија Србије. Документарно-играни филм „Досије Косово-деведесет осма“ доноси потресна сведочења жртава и реконструкцију тих трагичних догађаја у Ретимљу, Оптеруши и Ораховцу јула 1998. године. Филм доноси приче које до сада у Србији нису причане.

Прати хронологију дешавања на Косову и Метохији у периоду од априла до септембра 1998. године када су се и по оцени Трибунала у Хагу дешавали оружани сукоби између УЧК терориста и снага безбедности тадашње СР Југославије.

Ауторка серијала Слађана Зарић захвалила се Министарству унутрашњих послова и министру Александру Вулину на безрезервној подршци и указаном поверењу у обрађивању најтрагичнијих периода модерне српске историје.

Додала је да су у првом филму приче које до сада нису испричане о животу Срба на Косову и Метохији 1998. године када су биле отмице на путевима, а упади у српска села у Метохији били скоро свакодневница.

Премијерно приказан филм „Досије Косово – Деведесет осма“ „УЧК терористи су отимали Србе на кућном прагу, на путу, из аутомобила, чак су дошли дотле да су оти-

мали људе и на послу. У једном дану током 1998. године отето је 100 Срба. Све су то приче које, чини ми се да их нисмо испричали довољно, или их нисмо испричали на прави начин. У овом филму доносимо сведочења људи који су били директни актери трагедија које су се тамо дешавале, како самих жртава тако породица жртава које причају о трагичним судбинама њихових најмилијих. Доносимо рекла бих, први пут, јако потресна сведочења припадника албанске националности дата током процеса суђења у Хашком трибуналу која су се водила против Фатмија Љијаја и Рамуша Харадинаја“, рекла је Зарић.

Истакла је да је током 1998. године убијено око 400 припадника српске националности, цивила, припадника полиције и војске, да је око 200 људи отето и да је ово прича о њима.

„Оно што можда овде није до те мере познато то је да су 1998. године УЧК терористи формирали, како су то у Хагу назвали, логоре у којима су на један фрапантан начин мучили и убијали људе. Мени је јако потресна прича из Јабланице где преживелих Срба тамо нема који би били сведоци. Има припадника албанске националности који су сведочили да су људи држани у подруму пуно воде. Филм покушава да са освртом након 23 године одговори на питање зашто те приче тада нисмо причали“, нагласила је ауторка серијала.

Једино он није хтео да оде; Оливера из Приштине кроз сузе испричала потресну исповест

17. март 2022.

Извор: Курир телевизија, Јутарњи програм

Данас се навршава 18 година од „мартовског погрома“ током којег су Албанци, најпре у Косовској Митровици, а потом и у другим деловима Косова и Метохије, организовали протеривање Срба, уништавање њихове имовине и верских објеката.

Тог дана је етнички очишћено шест градова и девет села, а свој дом морало је да напусти више од 4.000 Срба. Запаљено је или тешко оштећено око хиљаду српских кућа, десет српских школа, домови здравља, поште и друге институције државе Србије. Погинуло је осморо Срба.

У два дана оскуњављено је или потпуно уништено 35 цркава и манастира, а нестало је или оштећено више од десет хиљада вредних фреска, икона, путира и других црквених реликвија.

О овој теми су у јутарњем програму Курир телевизије говорили Оливера Будимир, која је избегла из Приштине 1999. године, историчар Чedomир Антић и пензионисани пуковник војске Србије Душан Шљиванчанин.

- Нажалост, тај погром је кренуо

много раније него што је 17. март. Увек сам живела у Приштини, односно на КиМ, нисам мислила да ће тај масовни егзодус да се деси. Цео рат сам била у Приштини, на радном месту, као и цела моја породица. Међутим, опирали смо се до последњег дана. Увек је било притисак. Мислили смо да ће све то морати да престане временом. У време рата морала сам да напустим Приштину, спасавали су децу и породице. Нисмо имали неких специјалних проблема у току рата. Градови су били на неки начин заштићени. Мој супруг и ја смо се стално закључавали. Дана 29. јуна сам одлучила да морам са породицом и фамилијом да одем из Приштине. Мој супруг је сматрао да се никоме није замерио и није хтео да иде из Приштине, а ја сам последњег тренутка остала – рекла је Оливера Будимир у исповести на Курир телевизији.

Оливера је испричала да су у последњем моменту решили да се склопе из Приштине.

– Остајала сам са њим и одлучила да морамо да идемо. Он је рекао ја остајем. Мој брат је изашао тада. Он је возио једна кола, а ја друга. Ми смо се склонили привремено у Блаце, мислили смо да ћемо се вратити. Мој брат је дошао назад и није затекао мог супруга. То је био 2. август. Тада је пуно Срба нестало из Приштине и киднаповано – рекла је Оливера Будимир.

– За смрт свога мужа сазнала је после три и по године и истакла да је до истине и дан данас тешко доћи. Свог супруга сахранила је без главе.

Где је нађен зна се, шта се десило, нико није хтео да ми каже. Нисам успела ништа да сазнам. У свим могућим институцијама сам била. И дан данас плаћају обични људи – рекла је Оливера Будимир.

Сећам се 17. марта 2004. године Сећате ли се ви?

19. март 2022.

Извор: jedinstvo.rs

Сећам се, наравно да се сећам... Такви се тренуци, сати, дани не заборављају. А некако смо мислили да ће ипак све доћи на своје, да су се зли духови вратили у своје лампе које нико више неће протрљати нити им отворити поклопац...

Био је леп дан, мартовски, нити сувише хладно, нити сувише топло. Пила сам кафу код другарице Наташе чија је кућа била горе иза винограда... Тамо је требало да и ми зидамо нови дом, ал десно се напад на Ораховац, не овај, о ком пишем из 2004. већ онај јула 1998. године. И тако, из неизвесности у неизвесност и ми остасмо бескућници... Али и то више није важно, ко о томе размишља... Не размишљају ни они који су могли да нас стамбено збрину, а како бисмо мислили ми... и то није тема ове приче... мада се неким мотивима додирују...

Нисмо стигле да испијемо кафу до краја кад нас са ТВ-а пресекоше слике са моста у Косовској Митровици и оне масе која је јуришала на Србе у Чаглавици... И ширило се по целом Косову и Метохији. Не знам како сам са децом дошла до куће, а већ су се одоздо из оног, за нас забрањеног дела Ораховца, чули гласови. Не два, три, десет... већ на стотине гласова који су се чули све јаче и све ближе нама... О Боже, шта сад, куда? Питала сам се док сам у фасциклу сложила документа и

нешто новца који смо имали у кући...

Осетила сам да ми руке дрхте тек кад сам на себи осетила забринуте погледе деце. Нисам у том бунулу ни приметила да прате моје кораке и посматрају шта радим. Двоје старијих је већ и размислило зашто све то чиним. Већ годинама их вучем за собом из једног подрума у други и још у рукама по торбу са неопходном гардеробом. Треба све то „за понети“ ако нас потерају, опет у збег, ил нам НАТО бомбе падну на кућу...

„УЋК, УЋК!“ приближавали су се повици масе, руље, која се, чини ми се, умножавала. Фасциклу у једну руку, двогодишњег сина у наручје и двоје деце (од седам и 10 година) за собом... И крену смо низ степенице... Куда? Опет упитих себе... док се супруг са десетак мушкараца из комшилука договарао како да нас бране, голоруки... Можда их спрече да стигну до нас, можда у међувремену наиђе КФОР, а можда се и УНМИК полицији појави између нас и њих... Осећала сам да су ми из очију кренуле сузе док сам стајала окружена децом усред дворишта понављајући себи: „Па ми немамо где да бежимо! Они су свуда око нас...“ На дворишној капији појави се моја тетка са још пар жена из њеног комшилука... „Јој, иду навише, брзо ће до наших кућа, па утекосмо навише до тебе, ако нас примаш?!“

„Наравно, уђите, него и ја сама не знам где ћу“ – рекох. Уведох их у собу, и већ ми је било лакше кад нас је више... деца се шћућурише крај

свог кревета. Урлици разуларене масе су се приближавали, чула се и нека лупа, возила УН полиције су била паркирана пред црквом, полицајци нису реаговали, а неколико наших мушкараца је сишло наниже да направе, како рекоше, живи зид...

Не знам колико је трајало, ал се већ спустио мрак и као да их је некуд отерао... Гласови су се полако удаљавали, и губили јачину доле ка центру Ораховца. Оставила сам децу са тетком и женама и са фотоапаратом изашла испред куће. Као по договору, однекуд се појавио санитетско возило из наше амбуланте и возач, Благоје, ме позва да кренем с њим доле до улице где има рањених, пребијених, и било би добро да се направи нека фотографија за сведочанство... „Докторка Достана им пружа помоћ“ – рече ми. Без размишљања седох у возило које се за пар тренутака заустави пред кућом Тодора Крстића.

– Ту су сви! Извукли смо их из њихових кућа – рече Благоје, показујући на део куће из којег је допирала светлост.

Још с врата собе прелетех погледом на једну и другу страну. Загледах се у у докторку Достану која је преврнула главу Станиши Грковићу (Јолећу), како би зауставила крварење. „Ударали су га летвом на којој су били ексерии...“ рече неко...

– Уђи, уђи, ево управо завршавам преврћање, нагрдили га – рече ми докторка. А и њу! – додаде показујући ми главом на Радмилу која је лежала на каучу.

Пришла сам Радмили, али ме она није видела иако је гледала у мене. Није реаговала на моје речи, ни на моју руку, коју спустих на њено раме. Гледала је некуд у даљину и понављала, „Немојте да јавити мојој деци, немојте да јавите мојој деци!“

– Дала сам јој инекцију за смирење, не могу ништа друго, леђа су јој модра од удараца, добро је да смо их

Радмила Грковић

Памтићу 17. март и све мартове док сам жива, а да ли ћете их памтити ви који читате ове редове? Или мислите да је ту тачка? Бојим се да није... Духови злобе су само још једном затворени у своје лампе... Само заједно их можемо држати унутра. Ако их било ко од вас ил нас протрља заборавом, нестаћемо сви...

извукли из куће чим се повукла она маса – рече докторка. Неће КФОР да прати наш санитет за Косовску Митровицу, кажу није безбедно... Ово је све што можемо да учинимо...

– Дођоше до куће Дедића разлупаше врата и као да их неко заустави, повукоше се – рече Виолета, Тодорова ћерка. Иначе да су наставили навише сви бисмо били као Радмила и Јоле...

– Неко је стао испред њих и викнуо „Бол!“ – настави Виолета. – Нисам видела ко је био, само смо чули. О, хвала Богу да су се Ангелина, Славица и Богдан повукли чим су чули да иду навише, иначе и њих би пребили, можда и убили... Разлупали су кућу и чика Дене Дедића, и чика Тике Де-

дића, излоге на локалима чика Спасе Милићевића и Станоја Филијовића...

Направила сам пар фотографија и опет с Благојем, санитетским возилом вратила се кући. Деца су ме чекала, и даље уплашена. Тетка и жене из комшилука, тек пошто саслушаше шта се доле десило, одоше кући. Знала сам да нам нема спавања. А и ко зна да ли ће се повампирена звер опет појавити огрнута плаштом ноћи...

Телефон, који за право чудо нису искључили, нон стоп је звонио. Звала су нас браћа, рођаци, пријатељи... гледали снимке на телевизији и питали како смо. „Молите се Богу за нас! – говорила сам свима – помоћи од других нам нема...“

Сутрадан сам са групом младића сишла до улице на коју су насрнули побеснели злобници из масе... полупани прозори, разваљена врата на кућама, а унутра све разбацано... намештај, ишчупани каблови, поломљене славине, вода по поду покрила каменце којим су злотови гађали укућане...

– Мртвих нема, хвала Богу! – чух младића иза мене, како говори осталима додајући: – Али у ове куће да се живи више не може...

И није се више у тим кућама живело... не само због материјалне штете која је почињена, већ и због страха који се више није могао оданати из намучених душа брачног пара Грковић. Живели су неколико година у кући рођака а после се преселили у Велику Хочу, где су им у дворишту ћеркине куће направили кућицу у којој и данас живе. Колико им је последице нанео тај 17. март само они знају. И кућа уз њихову, где су живеле Станишине сестре Славица и Ангелина и Славицин син Богдан, остала је пушта... И овај део породице се повукао у кућу ближе цркви и наставио да живи. Од стреса и туге Богдан се разболео и убрзо умро. Дочекао је само да му *Вечерње новости* доделе плакету за „Најпlemenитији подвиг го-

дине“ за све године живота на тој линији раздвајања два дела града... И њу је однео са собом...

Једна за другом куће су се у тој улици напуштале и продавале... и та линија раздвајања готово да и не постоји... Ту улицу красе нове, високе, куће, са оградама од кованог челика и светлих фасада... У њима Срба више нема...

Да ли је тај седамнаестомартовски јуриш имао тај циљ? Да обесрби још једну улицу, па још једну, па још неколико кућа у другим деловима до тада српског Ораховца? Да ли су се под лавином ратних поклича и мржње пронашли нови начини за куповину српских винограда и њива и на оном потезу крај пута Ораховац - Велика Хоча за које смо веровали да се никад неће продати?... Да ли су нас уверили да могу кад им се прохте да нас најуре и одузму нам све што смо стицали деценијама и вековима? Ил су нас убедили да им боље продамо, бар ће се узети неки динар за то парче дедине њиве ил очевог винограда?... Или нас има и даље свесних да никакав новац не може заменити исечено корење, камен из темеља куће и икону пред којом смо славили славу... Или смо заборавили приче наших бака да и куће могу да куну?... Ако куну, знам да ће кети и нас и њих. Њих што су нас нападали, а нас што се нисмо бранили...

И наравно да се сећам тог 17. марта као што се сећам и свега онога пре и после тога. А како и не бих кад свакодневно гледам како ми се пред очима сужавају видици, како немам ни једну стазу за шетање, како млади немају ни једно место за дружење и разоноду, како деца немају слободно игралиште, како ни гробови нису безбедна места за починак... Како је једино слободно место до којег могу да добаим поглед, небо...

Оливера Радић

„Празна кућа“ Филм о Србима отетим ради трговине органима I део

12. април 2022.

Циклус сведочења чланова породица киднапованих Срба, жртава трговине органима, портал КМ Новине започиње поводом нељудског фестивала „Mirëdita, dobar dan“ у Београду којим се настоји да Срби буду окривљени за одбрану својих имања, породица и КиМ а злочини над њима заборављени па чак и оправдани.

Пре, током и након рата Срби на Косову и Метохији су били киднаповани. Отето је преко 1800 људи, иако број заправо никада није тачно утврђен јер је било ситуација када су Шиптари у логоре водили читаве породице па и села, тако да нико није остао да их тражи. Према тврдњама више различитих истражних институција и новинара као у овом случају,

невосмислено је доказано да је највећи број киднапованих завршио као жртве трговине органима у злогласној „Жутој кући“.

Срђан, млађи брат киднапованог Драгана Ристића, сведочи о отмици до које је дошло 22. јуна 1999. године на радном месту у фабрици батерија ИБГ у Гњилану, када Драган није знао да тог дана нико од његових колега Срба није отишао на посао а шиптарски терористи су већ заузели фабрику. Са Драганом киднапована су још тројица Рома од којих је један касније детаљно описао догађај Срђану, што он описује у овом филму. Према његовим сазнањима, до којих је дошао преко својих извора на албанској страни, његов брат је из једног од логора одведен у Бурел у Албанију, где се и налази Жута кућа после чега му се губи сваки траг.

„Празна кућа“ Једна сестра два брата II део

Олгица Божанић је са својом породицом доживела напад УТК на Ораховац који је трајао неколико дана. Многим недужним Србима ово је заувек променило животе... или их угасило.

Циљ ОБК у јулу 1998. је био да освоје барем један већи град. Избор је пао на Ораховац, у ком није било гарнизона ВЈ или јаче станице полиције. Напад на Ораховац је почео 17. јула 1998. Припадници МУП-а Србије су били блокирани у станици и у хотелу. После дводневних борби, војска и полиција су поново овладали Ораховцем.

Током повлачења шиптарски терористи су са собом одвели све становнике Србе, из два села, Ретимље и Оптеруша. Остаци неких пронађени су у масовној гробници Вољујак, других у селу Клечка, у импровизованим крематоријумима. Како им овај злочин не би нанео маркетиншку штету у

светској јавности, с обзиром да им је била потребна подршка као угроженом, а не монструозном делу народа, међународни представници су успели да издајствују код шиптарских терориста да ослободе један број жена и деце. Ипак, највећем делу њих ипак се заувек губи сваки траг. Сумња остаје на трговину органима и злогласну „Жуту кућу“ због којих нико никада није одговарао.

„Празна кућа“ Сто прича III део

У селу Рудица на Косову и Метохији, до 1999. налазило се 28 кућа у којима су живели Срби. По завршетку НАТО агресије били су приморани да напусте своје домове, остало их је свега седморо у селу.

Неколико година касније, десетак кућа је поново оживело али од оних које су оставили за собом, пронашли су само једног. Сахрањеног крај пута, убијеног од стране шиптарских терориста. У овом делу филма говори Драган Дашић, један од чланова породице чијих је неколико сродника убијено.

„Празна кућа“ У пауковој мрежи IV део

У четвртм делу филма о Србима киднапованим ради трговине органима, говори ћерка Пауна Живковића, директора средње Техничке школе у Урошевцу.

Он је, са својим колегама, у пратњи КФОР-а отишао до школе како би понели документа својих ученика која су у њој остала. У школи су срели своје некадашње колеге, Албанце, и одлучили да остану и поразговарају као пријатељи. О њима више нико ништа није чуо.

Недовршени процес: Изазови у расветљавању судбине несталих лица

27. април 2022.

У студију, Силвана Маринковић координатор Удружења несталих у Грачаници, говорила је о томе како је не знати истину о својим најмилијима више од две деценије.

Фонд за хуманитарно право Косово објавиће извештај „Недовршени процес: Изазови у расветљавању судбине несталих лица“.

Извештај је сачињен у оквиру пројекта „Мобилизација медија и организација цивилног друштва за подршку одговарајућим информацијама о несталим лицима“, који се спроводи у сарадњи са Косовом.

Извештај има за циљ да пружи детаљнији преглед процеса расветљавања судбине несталих особа од завршетка рата са посебним освртом на искуства породица. О овој теми са Бекимом Бљакајем, директором ФХП.

Гостовње Силване Маринковић можете погледати на:

<https://www.facebook.com/DobroJutroRTK2>

Суочавање са прошлошћу

29. април 2022.

Извор: Office NGO ACDC

У емисији су гости били господин Негован Маврић - координатор Удружења несталих из Велике Хоче, а уједно представник Ресурсног центра, и Инес Аљовић Мињајловић (на слици) - координаторка пројекта „Суочавање са прошлошћу и помирење на Косову кроз подизање свести о питањима несталих“, у емисији ћете сазнати детаље пројекта, нешто више о начину његове имплементације, као и о проблемима са којима се породице несталих сусрећу.

Циљ пројекта „Суочавање са прошлошћу и помирење на Косову кроз подизање свести о питањима несталих“ — финансиран од стране РЕКОМ-а мреже помирења а у склопу иницијативе транзиционе правде и изградње поверења на Западном Балкану, јесте пружање подршке помирењу на Косову кроз подизање свести о несталим особама свих заједница.

Филм „Празна кућа“ (*The Empty House, in the spiders web*) дело је италијанских новинара Николе Сеса и Кристиана Елиа.

Комплетан филм „Празна кућа“ можете погледати на нашој интернет адреси:

<http://otetaistina.org.rs/category/pregled-medija>
(странице 5 и 6)

ТРИБИНА

Не одустајемо, не предајемо се

27. мај 2022.

Скуп је започет приказивањем документарног филма Радмиле Тодић Вулићевић „Чекајући Давора“ и потресним казивањем аутора и мајке Гордане Ристић.

Председница Удружења је указала на многе проблеме са којима се Удружење суочава у процесу расветљавања судбине несталих лица. Закључак је да процес мора бити убрзан и ефикасан уз укључење свих релевантних институција и органи ација.

Игор Поповић је годинама својим учешћем у свим медијским наступима потврдио велику ангажованост Канцеларије за КиМ у процесу тражења несталих лица у свим разговорима између Београда и Приштине.

Посебно су заинтересовани за убрзано доношење Закона о несталим

лицама. Представница МКЦК у Београду је детаљно обавестила присутне о напорима које МКЦК чини да се отворе међународни архиви и провере чињенице о сваком појединачном несталим лицу ради бржег окончања овог процеса. Представница Црвеног крста Србије у Нишу је потврдила спремност да у сваком моменту у својим границама и мандату помогне породицама. Скупу се обратила ћерка киднапованог Милорада Поповића која је изразила спремност да се укључи у рад Удружења у циљу јачања капацитета и укључивања младих у медијском представљању кроз друштвене мреже. У току рада радионице под називом: „Укључивање младих чланова породица у процес тражења киднапованих и несталих лица“ донет је конструктиван

предлог да се у процес трагања морају укључити и млади из Ниша, Краљева, Косова и Метохије и Београда и да се са програмом активности огласе јавности на Округлом столу који ће бити одржан 10. децембра 2022. године на дан обележавања Међународног дана људских права.

Свој допринос у раду Радионице пружили су Милица Михајловић, Милан Стевановић и Миљана Поповић у име младих чланова породица Удружења. Председник Удружења, Секретар и Координатори канцеларија Удружња у Нишу, Грачаници и Великој Хочи присутне су упознали са 22-годишњим радом Удружења и потребом за јачање капацитета укључивање младих.

ИЗЛАГАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ КОМИТЕТА ЦРВЕНОГ КРСТА

Поштоване госпође Томановић, Ристић и Бојанић, поштовани чланови породица несталих, поштовани гости, и представници медија;

Пре 22 године МКЦК је подржао оснивање Удружења породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији, и све своје напоре током протеклих година уложио у то да породице несталих остваре своје основно право, право да сазнају судбину својих несталих чланова породица.

Као и свих година до сада стојимо уз породице и изражавамо велику забринутост због успореног процеса ексхумација и идентификација посмртних остатака, у вези са конфликтима у читавом региону.

Према званичним подацима Међународног комитета Црвеног крста из априла 2022, још увек се трага за 9,920 лица која се воде као нестала у ратовима деведесетих на простору бивше Југославије, а од тога 1620 у вези са сукобом на Косову.

Свесни смо да је решавање судбине несталих сложен и дуготрајан процес, али смо, такође, уверени да се уз болу регионалну сарадњу и размену информација тај процес може и мора унапредити. И зато МКЦК инсистира да се решавање питања несталих убрза и да се третира као искључиво хуманитарно питање, без политизације, условљавања или примене принципа реципроцитета.

У својим напорима да убрза процес, Међународни комитет Црвеног крста је, захваљујући свом јединственом статусу и мандату, обезбедио приступ архивама међународних организација и војних јединица присутних на

терену у време сукоба у региону и ангажовао своје истраживаче и аналитичаре у сврху проналажења информација о судбини несталих лица или локација посмртних остатака оних који су животе изгубили.

У октобру 2018. године потписали смо Споразум са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (ИРМЦТ), наследником Хашког трибунала, и распоредили своја 2 истраживача у Хаг. Архива ове институције је примарни извор информација о сукобима на територији бивше Југославије са више од 10 милиона доступних докумената.

Циљ МКЦК је да у овим архивама потражи информације које могу допринети разјашњењу судбине и места на коме се налази свако нестало лице, тако што се име сваког од њих кога је евидентирао МКЦК као и називи места њиховог нестанка, уносе у систем претраге.

У том смислу, као неко ко већ 2 деценије ради са породицама несталих, и знам да су неке породице тек недавно Црвеном крсту пријавиле нестанак или нажалост, губитак живота свог члана породице током конфликтног периода. Ја вас у име МКЦК-а и институција које се баве питањем несталих лица, још једном молим да проверите да ли се имена ваших несталих чланова породица налазе на званичним списковима МКЦК, Црвеног крста Србије и Комисије за нестала лица владе Републике Србије, тј. Београдске делегације при Радној групи.

Од јула 2018. године, МКЦК је контактирао 43 земље НАТО-а и

неке не-НАТО земље које су током и након конфликта имале своје трупе у региону, као и 9 међународних организација међу којима су Хашки трибунал, НАТО штаб, ЕУ, УН, УНХЦР, Организација за Европску безбедност и сарадњу, ЗЕУ, Лекари без граница и Канцеларија високих представника, тражећи подршку за преношење информација из њихових архива које би потенцијално могле да доведу до расветљавања судбине и информација где се налазе лица нестала у вези са сукобима у региону.

Као резултат тога, за сада су САД, Француска, Немачка, Данска, Пољска, Канада, Норвешка, Финска, Италија, Холандија, ЕУ, НАТО штаб, ЗЕУ и УНХЦР доставили релевантну документацију МКЦК-у (Велика Британија и Шпанија још увек нису).

Након посете шефа МКЦК истраживачког тима у Њујорку крајем фебруара ове године, коначно је одобрен преглед УНМИК документације која укључује документацију цивилне полиције, цивилних одељења као и документацију војне полиције и тренутно је наш колега Патрис опет у Њујорку и прегледа УНМИК документацију.

У циљу подршке свим Комисијама за нестала лица у региону, 4 истраживача МКЦК-а пажљиво прегледају и анализирају документацију и информације добијене из различитих горе наведених извора и припремају аналитичке извештаје кад год се релевантне информације о потенцијалном гробном месту пронађу, или о погрешној идентификацији или претпостављеној идентификацији за

већ ексхумирано тело.

За ову нашу активност обезбеђена је подршка међународних институција, а сви представници највиших власти у читавом региону подржали су ове наше напоре; оно што нам недостаје и на шта апелујемо и овом приликом, је да нам националне власти у региону омогуће приступ информацијама из својих архива, и војних и цивилних, а које се односе на нестала лица, како бисмо овај процес коначно убрзали.

Као што и сами знате, у вези са косовским контекстом, МКЦК председава Радном групом за нестала лица, механизмом за дијалог између делегација Београда и Приштине. МКЦК такође председава Подгрупом за форензичка питања и Аналитичким тимом, чији чланови својом стручном експертизом учествују у прикупљању и анализи информација из међународних/националних архива са надлежним институ-

цијама, што би требало да доведе до разрешења судбине несталих лица.

МКЦК жали због тренутног застоја односно неодржавања састанака Радне групе за дијалог између, делегација Београда и Приштине којим МКЦК председава од априла 2021.

Међутим без обзира на застој у раду овог механизма, састанци чланова делегација при Радној подгрупи за форензичка питања и чланова Аналитичког тима, који се баве прикупљањем конкретних информација и разменом истих, као и директан рад на терену се настављају, и у периоду од јула 2021. до априла 2022. године, одржано је 5 састанака РПГ и 5 састанака Аналитичког тима, који су резултирали претрагама на неколико локација на Косову и Србији.

Ово већ деценијама дуго чекање на истину о судбини свог ближњег, за сваку породицу не-

сталих лица значи живот у паклу неизвесности, између наде и очаја, живот у болу без могућности да се најмилији ожале и да се крене даље.

Таква дуготрајна неизвесност са собом носи озбиљне психолошке и емоционалне трауме али и бројне социјалне, правне и финансијске потешкоће.

Почетком прошле године Влада Републике Србије и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања основали су Радну групу за доношење Закона о несталим лицима. Представници Међународног комитета Црвеног крста, били су чланови Радне групе која је радила на нацрту текста овог закона, нацрт је завршен и чекају се јавне расправе и улазак у Скупштину. Иако смо свесни да расветљавање судбине несталог члана остаје примарна потреба сваке породице, верујемо да ће овај Закон регулисати један број пи-

тања у вези са овом болном проблематиком и омогућити породицама несталих да реше неке од административних и других проблема као и да остваре права која им као члановима породица несталих лица, припадају.

Након мисије МКЦК делегата за Ментално здравље и ПС подршку, која је трајала 3 месеца средином 2018. године, њених састанака и разговора са члановима породица несталих лица у Београду, Нишу, Крагујевцу и Новом Саду (неки од вас сте се тада баш у овом хотелу сусрели са нама и разговарали) као и њених разговора са представницима институција укључених у процес трагања за несталим лицима и рад са породицама током МКЦК пројекта подршке од 2002. до 2004, и на основу њеног исцрпног извештаја, донели смо одлуку да се породицама несталих понуди подршка кроз пројекат Меморијализације.

Она подразумева рад са породицама на тему живота са губитком, као и развијање сећања на нестале чланове али и њиховог представљања овој заједници на начин који ће показати да су сви они имали имена, имали карактерне особине, да су били узорни чланови наше заједнице, били вољени, имали своје послове и хобије и једноставно, постојали су у овом друштву и то не само као статистички бројеви.

МКЦК је у јулу 2021. године покренуо пилот пројекат у сарадњи са Црвеним крстом Србије и Црвеним крстом Крагујевца намењен породицама несталих лица са фокусом на њихове психолошке и психо-социјалне потребе,

ПРЕ 22 ГОДИНЕ МКЦК ЈЕ ПОДРЖАО ОСНИВАЊЕ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ, И СВЕ СВОЈЕ НАПОРЕ ТОКОМ ПРОТЕКЛИХ ГОДИНА УЛОЖИО У ТО ДА ПОРОДИЦЕ НЕСТАЛИХ ОСТВАРЕ СВОЈЕ ОСНОВНО ПРАВО, ПРАВО ДА САЗНАЈУ СУДБИНУ СВОЈИХ НЕСТАЛИХ ЧЛАНОВА ПОРОДИЦА.

и са намером да се пројекат прошири на друге градове у Србији. Овај први пројекат је окончан почетком децембра 2021. изложбом радова чланова породица несталих, који су сву своју љубав утаkali у ове радове уз помоћ којих су своје вољене, нестале, представили и приближили заједници у којој сада живе. Изложба је одржана у згради Скупштине општине Крагујевац, трајала је 9 дана и била посећена не само од стране становника Крагујевца већ и представника локалних и окружних институција.

На тај начин, уз подршку локалне заједнице и институција, тј. скупштине општине града Крагујевца, породице несталих које сада живе ту, у Крагујевцу и околини, су коначно доживеле признање.

А то је оно што свако од вас, чланова породица несталих прижељкује.

Пројекат тренутно приводи

крају Удружење породица несталих и убијених лица у Хрватској звано „Суза“ са својим члановима породица и уз финансијску подршку МКЦК. Изложба уметничких радова породица несталих из удружења „Суза“ биће отворена 16. јуна у кући Ђуре Јакшића у Скардији и трајаће до 30. јуна.

За период до краја 2023. године планирају се пројекти у сарадњи са канцеларијама Црвеног крста Србије и њиховим стручњацима за ПС подршку у Новом Саду, Нишу, Београду, Крагујевцу или Краљеву, то јест у центрима где и око којих живи већи број породица несталих из свих конфликата на територији бивше Југославије.

Још један важан аспект нашег рада у региону, а односи се на МКЦК Петогодишњу стратегију коју спроводимо од 2018. године је следећи: шефица Делегације МКЦК и регионална Координаторка за нестале, користе сваку прилику и састанак са Амбасадорима земаља које су имале своје трупе у оквиру међународних војних снага присутних током конфликта, да им представе проблематику самог процеса решавања судбина несталих и породица несталих лица и да од њих затраже подршку. Штампали смо овај документ на енглеском и српском језику који њих две током сваког састанка предају Амбасадорима и осталим званичницима других међународних институција са молбом да пронађу начин да подрже породице несталих, Удружења као и сам процес трагања за несталима.

Хвала свима на пажњи, толико од мене у име МКЦК, и колега.

ИЗЛАГАЊЕ ПРЕДСЕДНИЦЕ УДРУЖЕЊА ВЕРИЦЕ ТОМАНОВИЋ

ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ ОД ТРАГИЧНИХ ДОГАЂАЈА ОСТАВИЛЕ СУ ТРАЈНЕ ПОСЛЕДИЦЕ НА ПОРОДИЦЕ КОЈЕ И ДАЉЕ УПОРНО ТРАГАЈУ. ЗАТАШКАВАЈУ СЕ ЗЛОЧИНИ, ПРЕМЕШТАЈУ ГРОБНИЦЕ, НЕДОСТУПНА ЈЕ ДОКУМЕНТАЦИЈА КФОР-А КОЈА ИМА ДОКАЗЕ УЧИЊЕНИХ НЕДЕЛА. ПРИНЦИП НЕКАЖЊИВОСТИ И ДВОСТРУКИ СТАНДАРДИ СУ И ДАЉЕ ПРИСУТНИ.

Деценијама уназад на нашим просторима било је много злочина, несреће, погрома и егзодуса. Сведоци смо сурове реалности, лажи, мржње, преокупирани бесмислом рата, насиљем, уништењем нашег постојања на балканским просторима. Пролазимо кроз веома тежак период духовног и физичког страдања.

Болна је истина да на Косову и Метохији и даље трагамо за око 570 лица чија је судбина и даље неизвесна. Олако се прелази преко чињенице да је више хиљада чланова породица притиснуто очајем због нерешавања судбине ближњих који су насилно отргнути из наших живота.

Данас, упркос потписаним и усвојеним декларацијама, резолуцијама, протоколима и многим међународним документима о заштити људских права, број отетих и насилно одведених се не смањује. Годинама се успорено, или нимало, не показује воља за проналажењем наших вољених. Ми смо и даље скрхани болом, теретом тешких животних проблема.

Како сачувати ментално здравље породица које континуирано пате?

Да ли ће психосоцијалне радионице помоћи?

Шта је најефикасније урадити? Суочени са сталним смањењем

броја идентификација посмртних остатака, МКЦК као модератор Радне групе за нестала лица Београда и Приштине није могао утицати на убрзање процеса.

Две деценије од трагичних догађаја оставиле су трајне последице на породице које и даље упорно трагају. Заташкавају се злочини, премештају гробнице, недоступна је документација КФОР-а која има доказе учињених недела. Принцип некажњивости и двоструки стандарди су и даље присутни.

Очигледна је намера да се затмни сећање и утиша прича о вишевековном страдању нашег народа. Да ли је то била намера да се народ савије и никада не усправи? Да се забораве жртве како данас тако и у будућности да се не би реметили дефинисани клишеи вечних кривица наметнутог зла.

Тешко је говорити у име оних којима ране за отетим и несталим чланом породице и даље нису залечене. Њихова имена биће трајно сачувана јер су својом крвљу исписали странице нове српске историје.

Косово и Метохија је место нашег рађања и живљења. Тамо су остали наши корени, гробови предака, домови, манастири. Да-

нас нико не прилази затрављеним и забрањеним гробницама. Зашто се није извршио додатни притисак на делегацију Радне групе у Приштини за проверу свих познатих локација гробница које је предала београдска делегација прошле године?

Питамо: докле се стигло са проналажењем решења за идентификацију посмртних остатака у мртвачници у Приштини?

Стално понављамо да је ово цивилизацијска несрећа, да је искључиво хуманитарни проблем. Очигледно је да се умањује значај нашег страдања и наших жртава. Живимо у тешким временима, у комплексном периоду растакања народа и промена архитектуре света.

Да ли ћемо икада доживети истину о страдању наших најмилијих на духовном огњишту нашег народа.

Ова трагедија се не сме никада поновити јер народ који није савладао своју историју осуђен је да је понавља. Не смемо заборавити жртве ропства, Балканских ратова, Великог и другог светског рата и ратова 1991-1999. године.

Нико нема права да нам ускраћује истину, ма каква она била.

22. ЈУН; ДАН ОТМИЦЕ БЕЛАЋЕВАЧКИХ РУДАРА НА КИМ

У Косовској Митровици обележене су 24 године од отмице рудара копа Белаћевац

22. јун 2022.

Делегација Удружења породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији, поводом обележавања двадесет четврте годишњице киднаповања радника угљенокопа Белаћевац код Обилића, положила је венце на споменик „Истина“ код моста на Ибру у Косовској Митровици. Помоћник директора Канцеларије за Косово и Метохију Игор Поповић, рекао је да је расветљавање судбине несталих на простору Косова и Метохије најбитније питање за институције Републике Србије, као и за српски народ на КиМ.

„Ми већ више од две деценије стављамо ово питање у врх интереса српског народа на Косову и Метохији и интереса Републике Србије. Најважније је да негујемо сећање на те људе, да утврђујемо све чињенице око њиховог нестанка, како рудара Белаћевца, тако и свих жртава терористичких активности ОВК и агресије. Најважније је да се породицама пружи душевни мир, да се тражи и даље да се то питање расветли, да се злочинци казне. То питање је постало и део преговора Београда и Приштине, део је Вашингтонског споразума, то питање ћемо увек настојати да држимо у врху свега“, истакао је Поповић. Поповић наводи да је обележавање оваквих догађаја јако битно, јер се на тај начин чувају сећања на жртве. „Ово је за нас хуманитарно питање, нема никакве политизације и злоупотребе овог питања, све су нам жртве исте и Срби и Албанци, неалбанци... спречаваћемо злоупотребу овог питања“, рекао је и иста-

као да институције у Србији третирају ово питање као приоритет. „Никада ово питање неће нестати са дневног реда и увек ћемо настојати да утврдимо судбину несталих лица, да пронађемо њихове остатке, а да се починиоци пронађу и казне. Нажалост, постоје опструкције од стране Приштине, чак се и члановима Комисије за нестала лица из политичких разлога онемогућава улазак на територију Косова и Метохије, при чему се настоји да се представи да нису постојале српске жртве.

Пошто је ово питање преговора Београда и Приштине, надамо се да ће доћи до одређеног помака и да, као што је Република Србија омогућила да се истраже локације на територији централне Србије, где постоје остаци несталих лица, тако се надамо и да ће се на територији Косова и Метохије омогућити да се утврде те локације, за које је наша страна заинтересована, да се нађу остаци несталих лица и да заједно са међународном заједницом утврдимо судбину несталих“, рекао је Поповић. Након полагања цвећа на споменик „Истина“ у просторијама Канцеларије за Косово и Метохију у Косовској Митровици одржана је трибина на којој је приказан и документарни филм „Чекајући Давора“. На трибини су поред Игора Поповића из Канцеларије за Косово и Метохију, учествовали Радмила Тодић Вулићевић, уредница филма, Виолета Николић, координатор Канцеларије Удружења породица киднапованих и несталих у Косовској Митровици, Верица Тома-

24. ЈУН; ДАН КИДНАПОВАНИХ ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА

новић, председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, представница Комисије за нестала лица Владе Републике Србије проф. др Сузана Матејић, Војин Дробњаковић, секретар Црвеног крста у Косовској Митровици. „Свих ових година трагамо за починиоцима који имају име и презиме, инсистирамо на њиховом кажњавању за све што су учинили. Неуморно тражимо наставак спровођења истраге о киднапованим лицима. Тражимо једнака права за све људе ма којој вери или нацији припадали. Србија не сме да заборави своје жртве. Наша агонија траје већ две деценије без икаквих резултата“ рекла је Виолета Николић. Сузана Матејић обраћајући се породицима рекла је „молим вас да останете, опстанете истрајни у овој борби и када имате утисак да та борба нема резултат, да се то не помера, да је опет наишао застој, да ми опет ништа ново нисмо сазнали, да

нико није чуо, али знате шта ми остављамо, ми остављамо истину“ рекла је Матејић. Верица Томановић је истакла да су суочени са великим проблемима у проналажењу несталих чланова, на простору Косова и Метохије. „Инсистирамо да се укључе и међународна заједница и домаће институције, да убрзају процес проналажења људи. Људи живе у неизвесности и патњи више од две деценије“ истакла је Томановић, председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. На данашњи дан 1998. године, на путу до свог радног места, киднапована су деветорица радника копа „Белаћевац“ термоелектране Обилић – Душан, Пера и Зоран Аџанчић, Мирко Буха, Драган Вукмировић, Филип Гојковић, Мирослав Трифуновић, Србољуб Савић и Божидар Лемпић. Укупно је на КиМ убијено 57 и киднаповано 27 српских радника Електропривреде Србије.

Удружење породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији обележило је данас 24 године од првих отмица здравствених радника у покрајини, а који су спасили на хиљаде живота не само Срба већ и Албанаца.

Скуп је био прилика да се од институција, међународних организација још једном затражи да учине све како би се убрзао процес тражења несталих са Косова и Метохије.

Председница удружења Верица Томановић рекла је да се 13 здравствених радника, међу којима и њен супруг, лекар из Приштине Андрија Томановић, нестало на данашњи дан 1999. године, и даље воде као настали.

„Међу жртвама ужасних репресија, физичких ликвидација албанских екстремиста били су врхунски стручњаци медицине чија су имена и данас остала позната и цењена у српској и страног литератури“, рекла је она.

Томановић је нагласила да никада неће одустати од борбе да се расветли судбина несталих како се не би заборавила трагедија која их је задесила.

Сличну судбину какву је доживео професор Томановић доживело је још 12 здравствених радника, лекара, техничара, међу њима био је и један апсолвент медицинског факултета.

Киднаповани су, како је Томановић нагласила и др Јосиф

Васић, Миле Вуксановић, Стамен Генов, др Златоје Глигоријевић, Светомир Микић, Борислав Павић, Душко Патрногић, др Небојша Петковић, др Александар Станојевић, апсолвент стоматологије Александар Тодоровски, др Ђорђе Тошковић и Димитрије Шабић.

Нагласила је да су убијани само што су били лојални својој држави Србији.

Учесници скупа, међу којима су били и председник Црвеног крста Србије Драган Радовановић, декан медицинског факултета Универзитета у Приштини Тања Новаковић, некадашњи државни секретар Министарства здравља Периша Симоновић, изразили жаљење што ни после 23 године породице нису ни корак ближе расветљавању судбина својих најмилијих.

Апеловали су на надлежне институције, међународне организације, дипломатски кор да учине све да се процес расветљавања судбине свих несталих убрза.

Дан нестанка Андије Томановића, редовног професора Медицинског факултета, начелника Хируршке клинике у Приштини, члана Међународног удружења хирурга и потпредседника Црвеног крста КиМ, обележава се као Дан убијених и отетих здравствених радника на КиМ од 1998. до 2000. године.

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ

Убрзати процес тражења несталих са Косова и Метохије

24. јун 2022.

Приредила: С. Ђукић

Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији је организовало конференцију за новинаре

24. јуна у Прес-центру УНС-а у Београду поводом 24 године од првих отмица здравствених радника на КиМ. Са конференције је упућена порука под којом је и одржан овај скуп „Убрзати процес тражења несталих лица са Косова и Метохије“.

Најтежи терет поднели су лекари

Студентска настава је обустављена. Спасавајући своје животе почео је егзодус Срба са својих вековних огњишта. Он и оно који су остали постали су лака мета умоболних људи.

– Међу њима био је и велики хирург, учитељ, пријатељ, професор др Андрија Томановић, цитирала је Верица Томановић, председница Удружења, једног лекара који је ово рекао после егзодуса. Др Томановић је био управник Хируршке клинике у Приштини, киднапован је 24. јуна 1999. године и од тада му се губи сваки траг.

Професор др Тања Новаковић, декан Медицинског факултета Универзитета у Приштини са седиштем у Косовској Митровици се обратила присутнима речима: Последњих дана 1999. године свима нама у Приштини сви здравствени радници обављали су своје радне задатке и били на својим радним местима. И професор Томановић је радио и био на свом радном месту и тог 24. јуна 1999. године до 13 часова. Истог дана на очиглед међународних снага на-

Професор др Периша Симоновић се дубоко захвалио Верици Томановић и удружењу за све што чине у трагању за истином. – Ја сам као помоћник а потом и као заменик министра за здравље провео ту годину на Косову и Метохији и имао привилегију и част да упознам и неке од оних који нису данас са нама... Професор Томановић је отет срамно и то зато да би уплашио четрдесетак хиљада Срба и натерао их у бег са својих огњишта...

знам и неке од оних који нису данас са нама... Професор Томановић је отет срамно и то зато да би уплашио четрдесетак хиљада Срба и натерао их у бег са својих огњишта... Доктор Јосиф Васић је мучки убијен с леђа... Али желим да вас упознам са једном лепом чињеницом да су деца др Јосифа Васића завршила медицину.

Проф. др Сузана Матејић, експерт форензичар, представник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије

сило је отет. Знамо испред главне капије болнице од стране двојице Албанаца. Професор је био опрезан и паметан човек, међутим то се догодило и ако је претходног дана добио официрску реч британског пуковника да ће бити заштићен и да је неопходан у болници...

Недужне жртве рата

Драган Радовановић председник ЦК Србије је, између осталог рекао: Кроз историју су многи лекари били жртве рата. ЦК Србије се данас придружује обележавању страдања и нестанка здравствених радника на Косову и Метохији којима одајемо дубоку почит и поштовање. Др Андрија Томановић је био истакнути члан ЦК Србије и потпредседник ЦК.

Професор др Периша Симоновић се дубоко захвалио Верици Томановић и удружењу за све што чине у трагању за истином. – Ја сам као помоћник а потом и као заменик министра за здравље провео ту годину на Косову и Метохији и имао привилегију и част да упо-

Оно што смо ми дужни према свим жртвама трагичних сукоба у бившој Југославији јесте то да дамо све што је у нашој моћи да се осветли судбина сваког настрадалог појединца и да пружимо утеху њиховим породицама. Дужни смо, сем тога, и да укажемо на узорне појединце чија су лична храброст, пожртвованост и човекољубље пружили уточиште свакоме коме је оно било потребно, на појединце чије ће биографије бити путоказ који ће будуће генерације одвраћати од провалије међународне мржње. И то, између осталог, чини изнимну потребу да се биографија проф. др Андрије Томановића испише и од тренутка његовог нестанка, те да се сазна истина о судбини овог изузетног педагога, стручњака и човека.

Председник Српског лекарског друштва; Академик Радоје Чоловић

је, поред осталог, подсетила да је тог кобног дана добила дозволу од проф. Др Добричанина да оде да види децу и да се врати у Приштину. Нажалост, она се у Приштину није вратила, а др Добричанин је једва извукао живу главу. У то време на хирургији је било нон стоп лица за интервенције јер је тада било и бомбардовање. Супруга доктора Јосифа Васића, Драгана Васић, је овом приликом видно потре-

сена рекла да прати рад Удружења и да је свесна какав је то труд да се трага за истином. Она се посебно захвалила медијима јер без медија Удружење не би могло само. Она је напоменула да се из оваквих трагедија не излази јер су оне њихов вечни пратилац. – Јосиф је био гинеколог, имао само 37 година када су га убили, додала је на крају његова супруга Драгана Васић.

Краљево: Академија Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

27. јун 2022.

Извор: <http://rtvkraljevo.com/>

Академија поводом обележавања Видовдана, посвећена свим српским жртвама на Косову и Метохији и региону, названа „Породице не одустају у трагању за истином и правдом“, у организацији Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, одржана је у граду Краљеву. Академија је посвећена великој трагедији која се догодила на Косову и Метохији – отмици шеснаест сељана села Дојнице крај Призрена, спаљивању и нестанку села са лица земље, великом празнику Видовдану, као и обележавању двадесет две године рада Удружења.

Према речима председнице Удружења Верице Томановић, циљ је био да се на Академији окупе све породице које живе на територији Краљева и околине. Она је истакла да је неопходно да се питање избеглих и несталих брже решава како би породице пронашле свој мир и достојно одале пошту страдалима, будући да се трага за још

572 неразјашњена случаја нестанка. Како је навела, све трагедије су се углавном дешавале након потписане Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1244 односно, након 10. јуна 1999. године. „С правом очекујемо да Међународна заједница која је на Косову и Метохији и институције у Приштини интензивно раде на проналажењу чланова наших породица, будући да већ 23, 24 године безуспешно трагамо за својима“, нагласила је Верица Томановић. Према статистичким подацима којима Удружење располаже, 20 одсто је нестало пре НАТО бомбардовања, пет за време агресије, а чак 75 одсто након доласка мировних снага. На Академији је приказан и документарни филм, веома емотиван и потресан - „Трагом истине... Где су?“, као сведочанство трагичних догађаја на Косову и Метохији на основу веродостојних казивања чланова породица. Филм је преведен на енглески, француски и немачки, како би зверства над српским живљем била

Бранкица Антић

Вукман Ракочевић

У име Града Краљево, чланове породица киднапованих и несталих поздравио је заменик градоначелника Вукман Ракочевић. „Тешко је разумети у потпуности бол и патњу другог, али као људи можемо да разумемо са чиме се сусрећете, шта сте преживели... Мора се живети – због оних који су нестали, који су киднаповани, све у циљу да се макар сазна истина. Људи који нису доживели нешто слично, не могу да знају до краја о чему се ту ради. Могу да кажем, у име града Краљево, и своје име, покушаћемо да помогнемо колико год то могу локална самоуправа и локалне институције“.

представљена свету. У име Града Краљево, чланове породица киднапованих и несталих поздравио је заменик градоначелника Вукман Ракочевић.

„Тешко је разумети у потпуности бол и патњу другог, али као људи можемо да разумемо са чиме се сусрећете, шта сте преживели... Мора се живети – због оних који су нестали, који су киднаповани, све у циљу да се макар сазна истина. Људи који нису доживели нешто слично, не могу да знају до краја о чему се ту ради. Могу да кажем, у име града Краљево, и своје име, покушаћемо да помогнемо колико год то могу локална самоуправа и локалне институције“, рекао је Ракочевић на Академији Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. Он је истакао да би волео да породице у перспективи имају бољу подршку

свих институција, наше државе, држава из региона, Међународне заједнице, како би, што им је најбитније и најпрече – сазнали истину. „Каква год да је, лакше је живети са истином. А ако би још могло да се нађу починиоци, да буду кажњени, осуђени, можда би то било делимично, мало задовољење правде, која, нажалост, тешко да ће бити достигнута. Све остало је у Божјим рукама. А људи могу да се потруде да помогну у овом послу, што ће локална самоуправа у Граду Краљево и да уради“, казао је заменик градоначелника града Краљево Вукман Ракочевић пожељевши члановима породица киднапованих и несталих да буду истрајни, храбри, да живе живот, јер „они који су нестали и киднаповани живе пуним животом једино у њиховим срцима, мислима, сећањима“.

Поводом великог српског празника Видовдана служен је парастос у цркви Светог Марка у Београду, посвећен свим српским жртвама на Косову и Метохији од јануара 1998. године до данас.

ПОМЕН СРБИМА ОТЕТИМ У ОРАХОВЦУ

Дајте нам бар да сахранимо оне за које знамо где су им тела

18. јул 2022.

Извор: www.kosovo-online.com

У знак сећања на масовна киднаповања и убиства српских житеља Ретимља, Оптеруше, Ораховца, Велике Хоче и Зочишта, у периоду од 1998. до 2000. године, данас је служен парастос, коме су поред чланова породица присуствовали и чланови Удружења киднапованих и несталих.

Парастосом испред споменика киднапованим и убијеним Србима у Великој Хочи обележена је 24. годишњица од страдања 84-оро Срба у општини Ораховац. Окупљени су носили фотографије убијених чланова породица.

Негован Маврић координатор удружења породица киднапованих и несталих навео је да су 1998. и 1999. године Срби сметали свима, без обзира на пол, године, функцију.

„Нисмо схватили озбиљно шта нам се спрема“, додао је он.

„Ми као удружење, као породице, нећемо одустати, док се не пронађе и последња жртва, док се не сазна истина за сва 84 имена. Нећемо да одустанемо. Ми знамо где се налазе њихова тела, само је проблем рад људи који одлучују о тим гробницама, локацијама где се налазе, само из њима знаних разлога и даље трагамо за њима. Нисмо изгубили наду да наших још има живих, али барем за оне, за које знамо где се налазе њихови посмртни остаци, барем њих да сахранимо како доликује“, казао је Маврић.

Маврић је напоменуо да је разговарао са Мирославом Лајчаком од кога је затражио да питање несталих буде главна тема током дијалога, додајући да проблем нису таблице, струја, већ нестали људи, да би се породице које трагају умирале са проналаском најмилијих.

Парастосу је присуствовао и помоћник директора Канцеларије за КиМ Игор Поповић.

„Злочин и данас траје. Један део несталих је данас пронађен, за другима се и даље трага. То је продужени злочин. Тешке су наше жртве. Циљ злочинаца је био да нестане српско име, да нестане српске куће, да нема српских храмова, у средини која је још од дома Немањића била центар српске духовности и српског друштвеног живота. Са чак 24 цркве, три манастира, ово под-

ручје је јединствено. Хтели су све то да избришу али нису успели“, казао је Поповић и додао да ће уз помоћ Канцеларије за КиМ и Владе Републике Србије помоћи да српски народ опстане.

Ми се морамо борити за наше живе наследнике породица, кроз материјално, стамбено и финансијско обешетатење. А једини начин је доношење закона о породицама киднапованих и убијених

Мирослав Стојковић, представник Управног одбора координације српских удружења киднапованих и несталих захвалио се Маврићу на раду и организацији и од Поповића затражио да се донесе Закон о породицама киднапованих и убијених.

„Ми се морамо борити за наше живе наследнике породица, кроз материјално, стамбено и финансијско обешетатење. А једини начин је доношење Закона о породицама киднапованих и

убијених. На територији читаве бивше Југославије, у свим републикама и државама донет је тај закон и породице су заштићене, а код нас то још није“, казао је Стојковић.

Питање несталих деценијама је једно од најболнијих питања у региону, које се веома споро и тешко решава. Тим поводом саговорница „Гласа јавности“ у јулу месецу била је Верица Томановић, председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. Удружење је недавно обележило 22 године рада и 24 године од првих отмица здравствених радника на Косову и Метохији, подсетило на убијене и отете и обратила се јавности са апелом за убрзање процеса тражења несталих лица.

Годишњица мученичког страдања Срба из Ретимља и Оптеруше - Чекамо истину!

18. јул 2022.

Олгица Божанић, извор: <https://svetigora.com/>

Олгица Божанић (рођена Костић), у име сестринске љубави за отетом браћом, говори о трагичном страдању своје породице Костић из Ретимља чијих су 15 чланова отели терористи ОВК 18. јула 1998. године.

У цркви Светог Прокопија на гробљу Орловача 18. јула 2022. године је служен парастос и обележена двадесет четврта годишњица од мученичког страдања Срба из Ретимља и Оптеруше.

„Осећам живо присуство своје браће Лазара и Тодора, својих рођака и комшија. Надам се вечном загрљају са њима у оном лепшем животу, уз молитву Господу да нас више нико никада не растави. И када прођу моји дани у овом пролазном животу желим да, из оног вечног, наставим да помажем свим унесрећеним Србима који су страдали без икакве кривице, чија је једина кривица била што су били Срби и што су били православни. Та нада ми даје снагу да и овог јула, у овим болним данима, говорим уместо њих, уместо наших мајки које су преминуле од туге

и оних које су ме молиле да уписујем имена њихове деце и најближих да их помињу у молитвама у нашим црквама. Трудим се да охрабрим и друге породице, које чекају истину о освојим најмилијима, да чувају истину од заборавља, да упућују своје молитве Господу за њих и да се трудимо да се злочинци казне и да се никад не заборави. Нама остаје да чекамо истину.

До сада нам нико ни од домаћих ни од међународних адреса није дао информације о страдању наших најмилијих. Треба да се трудимо да оставимо писане и тонске записе о томе колико нам недостају и какви су били наши најдражи. А били су честити домаћини који су живели од свога рада. Сећање на њих ми разара душу. Гласови мојих најмилијих мученика већ двадесет четири године одзва-

Чланови Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији у цркви Светог Прокопија на гробљу Орловача служе парастос и обележавају двадесет четири године од мученичког страдања Срба из Ретимља и Оптеруше.

њају у мојој души и трудим се да нашим потомцима оставим у наслеђе ко су били њихови преци, какви су били моји Костићи, моја браћа Лазар и Тодор и да им усадим у душу да никад нико не мрзе, да се увек боре за поштење, част и породичну љубав. Била сам увек брижна сестра својој браћи. Мислим да сам све ово преживела да барем ја не бих својој браћи нанела бол, јер им је и превише бола нането када су их насилно отргли из мајчиног и породичног загрљаја, када су мучени и убијени и када су, на крају, и

њихове кости разнете експлозивом.

Трудим се да ничим не нарушим и да пренесем сећање на домаћинско православно гостопримство наше породице Костић и да сачувам њихов углед честитих домаћина и поштенних људи. Иако сам насилно постала сестра безбратница, трудим се да не мрзим, да не говорим лоше ни о коме, да уважавам свачији бол и делим своје саосећање са нашим народом који је претрпео страдања на простору Косова и Метохије" – каже Олгица Божанић.

Не одустајемо од истине о нашим отетим колегама

21. август 2022.

Извор: Радио Грачаница

На путу Велика Хоча Зочиште и месту где су последњи пут, пре 24 године виђени новинари Радио Приштине Ђуро Славуј и Ранко Перенић, окупили су се чланови Удружења новинара Србије и и његовог огранка на Косову и Метохији, одакле су још једном упутили апел надлежнима из међународне заједнице и косовских институција да се судбина несталих и страдалих новинара разреши, а одговорни приведу правди.

Новинари Радио Приштине Ђуро Славуј и Ранко Перенић су тог 21. августа кренули да ураде причу о отетим монасима из манастира Зочиште, када су грешком скренули ка Ораховцу који је тада био под контролом ОВК и од тада им се губи сваки траг.

На месту где су последњи пут виђени, испред спомен обележја које је осам пута рушено и обнављано, данас су се окупиле колеге, чланови Удружења, како би још једном упутили апел надлежнима да се овом питању озбиљније посвете.

Председник Удружења новинара Србије Живојин Ракочевић истакао је да је једина истина коју новинари шаљу да неће ћутати и неће одустати од тражења истине и правде за све своје страдале колеге,

„Тражимо наше колеге зато што нема слободе, зато што нема правде и зато што док год не будемо знали шта се десило са њима, нико од нас неће имати истинску слободу. Тражимо их, јер породице чекају правду, јер професија чека правду, јер сви ми знамо да је систем који је успостављен одговоран за ћутање. Систем у ком ми живимо је одговоран за тешину над 17 убијених, отетих и несталих колега. Ми нећемо ћутати и то је истина коју шаљемо одавде испред овог споменика, који има јасну поруку: „Тражимо их и тражићемо их док смо живи“, поручио је Ракочевић.

Чланови Удружења новинара Србије и и његовог огранка на Косову и Метохији

Генерални секретар УНС-а Нино Брајовић истакао је да ни Еулекс ни УНМИК, као ни институције Косова нису професионално радиле свој посао.

„Зато је неопходно да се спроведу две резолуције које је на предлог УНС-а усвојила Европска фе-

дерација новинара, а то је да се формира Међународна комисија за истраге убиства новинара на Косову и такође да се специјализована већа за ратне злочине на Косову са седиштем у Хагу баве убиствима свих новинара на КиМ у овом периоду и то је оно што очекујемо с правом и тражимо“, рекао је Брајовић.

Супруга Ранка Перенића ракла је да су речи овде сувишне.

„Не знам како да вам опишем своју бол и тугу. У ствари, нема ништа ново, не знам шта бих рекла и коме бих рекла. Бојим се да је истина јако страшна, пошто не можемо да дођемо до ње“, казала је она.

Јелена Петковић, новинарка која се бавила истраживањима убијених и несталих новинара, рекла је да је прошло скоро четврт века од нестанка Славуја и Перенића и да се за то време променило 11 шефова Умника, седам шефова Еулекса, а да истина није откривена.

„Ми немамо квалитетне истраге које би нама показале шта се догодило и ко су људи одговорни за то што се догодило. Данас новинари страдају у ратним зонама, страдају као жртве криминалаца, а сви ти злочини почињу овде зато што овде станује некажњивост, овде су људска права релативизована до те мере потпуно развејана, јер ми не знамо шта се десило са нашим колегама“, истакла је Петковић.

У име Друштва новинара са КиМ, окупљеним новинарима обратила се и уредница РТВ КиМ Зорица Воргучић, која је казала да је поражавајуће то што и међународне

и домаће власти не чине ништа да се одговорини пронађу и истина расветли.

„Болно је што пре свега породице Перенић и Славуј не знају праву информацију, шта се десило са њиховим члановима породице. Болно је што и Матеја, који је овде данас, није упознао свог деду“, рекла је Воргучић, која је апеловала и на албанске колеге и Удружења да се придруже, јер како је истакла, поред Ранка Перенића и Ђуре Славуја има још много колега и Срба и Албанаца, али и странаца, који су убијени или нестали, и који заслужују да се о њима говори.

Милош Ђирковић

Милош је данима сам бранио своје село од албанских терориста

Када се војска Југославије после потписаног Кумановског споразума повукла с Косова и Метохије 15. јуна 1999. године, Милош Ђирковић, који је тада имао само 38 година, одбио је да напусти вековно огњиште. Испратио је браћу с породицама који су се упутили у централни део Србије, а својим родитељима, који су га кумили да пође с њима, само је мирно рекао: Ви идите! Ја остајем! Нису помогли ни вапаји локалног свештеника, Милош Ђирковић је одлучио да пружи оружани отпор албанским терористима који су по уласку са НАТО на територију Косова и Метохије почели да врше стравичне злочине над српским становништвом. Данима је Ђирковић одолевао терористима ОВК, пружао је отпор до краја јуна, био неухватљив јер је терен познавао као свој џеп. У неравноправној борби која је трајала више недеља овај последњи српски Обилић успео је да ликвидира 18 терориста ОВК, баш толико су изабројали припадници италијанског Кфора. О његовој судбини нема званичних података, наводно је погинуо 20. јуна у борби с албанским терористима.

У Грачаници сахрањени посмртни остаци Момчила Ивановића, киднапованог 1999. године у Приштини

23. август 2022.

Извор: Радио Грачаница

У Грачаници су данас сахрањени посмртни остаци тридесетогодишњег Момчила Ивановића, који је киднапован крајем августа 1999. године у Приштини.

Момчило је тог августовског дана изашао из свог стана у насељу Дарданија у Приштини, да купи новине и цигарете и након тога се није вратио. Његови посмртни остаци пронађени су на домак Приштине неколико година касније, али су идентификовани тек пре неколико година.

Сахрани посмртних остатака присуствовало је тек неколико најближих сродника, који нису желели пред камере, али су нам рекли да његови родитељи нису на жалост дочекали да сахране свог сина. Умрли су тугујући за њим.

Весна Бошковић, члан делегације Београда у оквиру радне групе за киднапована и нестала лица, која је такође данас присуствовала сахрани посмртних остатака Момчила Ивановића, каже да је највећа жалост што идентификација посмртних остатака још око 350 особа, које се налазе у мртвачници у Приштини иде веома споро.

„Не ради се ни на истраживању нових локација, јер на жалост нема воље приштинске стране, а данас сахрани, из свима нама познатих разлога, не присуствује ни руководиоца делегације из Београда Вељко Одаловић“, казала је Бошковић.

На КиМ тренутно се води као нестало 1621 лице, од тога је 567 српске и неалбанске националности.

Објављена књига о деци, жртвама рата на Косову

30. август 2022.

У књизи родитељи објашњавају да их и даље мучи осећај да никада није било никакве истинске правде за злочине који су почињени над њиховом децом.

„Желим да пронађем истину, да бих нашла мир“, каже Драгица Мајсторовић, која је у августу 1999. изгубила сина Ивана док су, као и многи други Срби, покушавали да побегну са Косова. Њен 16-годишњи син је отег док су ишли према Лесковцу, где је требало да крене у средњу школу. Одведен је на непознату локацију и она га никада више није видела. У књизи објашњава како јој се син и данас јавља у сновима.

„Каже ми: 'Побегао сам, али не знам куда да идем'. Или сањам да га тражим на гробљу, а он долази и каже ми: 'Нисам мртав. Докле ћеш ме тражити по гробљима, морамо даље. Идемо даље',“ цитирају се њене речи у књизи.

Скоро сви родитељи са којима је разговарано су својој другој деци или унуцима рођеним након рата, дали имена деце које су изгубили.

Драгица Мајсторовић

„Најтеже доба године су празници. Када дођу, увек имамо једну празну столицу“

Обележен Међународни дан несталих лица

30. август 2022.

Извор: www.redcross.org.rs

Након одржавања конференције, учесници скупа су код Споменика несталим и страдалим лицима у ратовима 90-их, на простору бивше СФРЈ у Ташмајданском парку положили венац и цвеће. Учесници су носили по један цвет, који симболизује нестало лице.

Истовремено, у организацији Координације, МКЦК и Црвеног крста Србије програми обележавања Међународног дана несталих одржани су и у Краљеву, Нишу и Грачаници.

Црвени крст Србије поклања посебну пажњу решавању питања несталих лица у оружаним сукобима, као хуманитарном питању од непроцењивог значаја.

Према подацима Међународног Комитета Црвеног крста, у региону се данас тражи још 9.876 лица, несталих током ратова 90-их година на простору бивше Југославије. Од почетка 2022. године, до краја јула месеца, расветљена је судбина свега 56 лица.

На овим догађајима ангажовани су млади волонтери Црвеног крста који су грађанима делили флајере са пригодним порукама и подацима о несталим лицима на простору бивше Југославије.

Љубомир Миладиновић

На конференцији за медије у Београду су говорили: Душко Челић, председник Координације; Мартина Фава, представник Регионалне делегације Међународног комитета Црвеног крста у Београду; Љубомир Миладиновић, генерални секретар Црвеног крста Србије; Вељко Одаловић, председник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије; Драгана Мајсторовић, мајка несталога Ивана Мајсторовића, која је казивала стихове своје песме "Н.Н. лица", посвећене свим несталим лицима.

На нивоу Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумесеца се такође већ дуги низ година континуирано улажу напори да се пружи помоћ у успостављању породичних веза и тражењу несталих чланова породицама из мигрантске популације дуж мигрантских рута ка Европи.

Црвени крст Србије део је пројекта и члан Радне групе „Trace the Face“, јединствене алатке за тражење лица из мигрантске популације путем објаве фотографије тражиоца.

Ове године за Међународни дан несталих, МКЦК заједно са националним друштвима Црвеног крста и Црвеног полумесеца из Европе покренуо је дигиталну кампању за нестале мигранте под називом #NoTraceOfYou.

Уређена је веб-страница која је посебно посвећена овој кампањи и несталим мигрантима, која се може погледати на линку www.notraceofyou.org.

Према подацима Међународне организације за миграције ИОМ (<https://missingmigrants.iom.int>), у 2021. години близу 3,300 миграната је изгубило живот или се воде као нестали у покушају да дођу до Европе.

У Грачаници обележен Међународни дан несталих лица

30. август 2022.

Извор: РТВ Грачаница

Међународни дан несталих у Грачаници је обележен скупом са кога је упућена порука да породице несталих никада неће престати да траже истину и одговорност. Поновљен је и захтев да се отворе све архиве и настави са ископавањима на локацијама за које се сумња да могу бити масовне гробнице.

Међу 567 особа српске и неалбанске националности за којима се још увек трага на Косову и Метохији је и отац Јасмине Живковић из Урошевца.

– Отац је отет 28. септембра 1999. у сред бела дана у Урошевцу, у пратњи КФОР-а и не могу да верујем, када ми неко каже да нема информација. Тај податак је за мене неприхватљив – каже Јасмина Живковић

Породице киднапованих и несталих, после више од две деценије и даље живе у неизвесности, али не одустају од тражења истине о судбини несталих чланова породица. То је поновљено и овог пута на скупу у Грачаници.

– Године пролазе, а ми са нашим болом, тугом и неизвесношћу и даље чекамо. Ми без одговора, а починиоци злочина на слободи. Има ли правде за наше жртве? Морама са жаље-

штана, представника локалне самоуправе, као и представника ресорног Центра за нестале из Приштине, на скупу су прочитана писма Комисије за нестала лица Владе Републике Србије и Службе за тражење при Црвеном крсту.

– Број наших несталих је и даље забрињавајуће велики, међутим они за нас никада нису, нити ће бити само статистички податак. Свако пронађено нестало лице је именом, презименом и судбином, корак до истине. Сада нам је потребна упорност и храброст, да не поклекнемо пред овим проблемом, колико год да његово решење делује безнадежно и далеко – истакла је Весна Бошковић испред Комисије за нестала лица Владе Србије.

– Наш задатак данас јесте да подигнемо свест људи по питању несталих лица. Свака пружена информација је драгоцен за њихов проналазак – нагласио је Дарко Гвоздовић из

Комисије за тражење Црвеног крста КиМ.

Према званичним подацима, од почетка ове године пронађена је само једна нестала особа. Реч је о Момчилу Ивановићу, киднапованом 1999. године у Приштини, чији су посмртни остаци пронађени и идентификовани пре неколико година, али је сахрањен недавно на гробљу у Грачаници.

Међународни дан несталих лица обележен је и у Нишу и Краљеву

30. август 2022.

Извор: jugpress.com, РТВ Краљево

Светлана Јочић је из Пећи и не може да заустави сузе док говори о свом киднапованом двадесетогодишњем сину.

„Имао је само 23 године и ништа се до данас не зна о њему. Не знамо ко га је киднаповао, а било је то 18. јуна 1999. године. Остало нам је још само да се надамо“, прича Светлана.

МЕЂУНАРОДНИ ДАН НЕСТАЛИХ ЛИЦА, 30. АВГУСТ, ОБЕЛЕЖЕН ЈЕ У ИСТОМ ТРЕНУТКУ И У ПРОСТОРИЈАМА ЦРВЕНОГ КРСТА У НИШУ И КРАЉЕВУ, ГДЕ СУ ПРЕДСТАВНИЦИ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА НЕСТАЛИХ, УБИЈЕНИХ И КИДНАПОВАНИХ ЛИЦА СА ПРОСТОРА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОДРЖАЛИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЗА МЕДИЈЕ, ПОД СЛОГАНОМ „НЕСТАЛИ (НИ)СУ ЗАБОРАВЉЕНИ“. НАКОН ТОГА ПОЛОЖИЛИ СУ ВЕНЦЕ НА СПОМЕНИК ЖРТВАМА НАТО АГРЕСИЈЕ 1999. ГОДИНЕ, ВОЛОНТЕРИ ЦРВЕНОГ КРСТА НИШ ОДРЖАЛИ СУ УЛИЧНУ АКЦИЈУ, ГДЕ СУ ПРОЛАЗНИЦИМА ДЕЛИЛИ ИНФОРМАТИВНИ МАТЕРИЈАЛ ПОВОДОМ МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА НЕСТАЛИХ ЛИЦА

До данас није утврђена судбина 9.876 особа несталих током ратова у бившој СФРЈ

30. август 2022.

Извор: БЕТА

Судбина 9.876 особа несталих током ратова на простору бивше Југославије, међу којима је око 3.700 лица српске националности, до данас није утврђена, што је последица спорог процеса ексхумација и идентификација посмртних остатака, али и неспремности власти земаља региона да отворе војне и цивилне архиве, речено је у Београду на конференцији за новинаре поводом 30. августа, Међународног дана несталих.

По подацима Међународног комитета Црвеног крста, током ратова деведесетих у бившој СФРЈ нестало је више од 35.000 особа, а од августа 2021. године пронађени су и идентификовани посмртни остаци 102 особе што је, како је речено, тек један одсто свих људи који се воде као нестали.

Председник владине Комисије за нестала лица Вељко Одаловић оценио је да резултати регионалне сарадње у тој области у претходне две године „нису задовољавајући“ и отпузнуо Хрватску и власти у Приштини да „практично“ одбијају сарадњу.

„Ако констатујемо да је за годину дана тек стотинак случајева решено, онда том динамиком нико од нас не би дочекао решавање судбине несталих“, навео је Одаловић.

Он је казао да Хрватска „упорно игнорише чињеницу“ да 36 гробних места са телима Срба, које по његовим речима признаје и сам Загреб, још није ексхумирано.

Каролин Знаде, Шефица УНМИК-а: „Право је породица да знају истину о несталима!“

„Колеге из Хрватске већ две године одбијају било какве састанке. Приштина годину и по дана одбија све наше позиве и апеле да закаже састанак, како би неким породицама несталих дали одговоре. И ту стоји десетак и више захтева са локацијама и информацијама о потенцијалним местима сахрањивања“, казао је председник Комисије за нестала лица.

Одаловић је додао да „нема захтева“ из региона по ком Београд није поступио.

„По нашим подацима, прошле године је пронађено и идентификовано шест тела косовских Албанаца у северном делу Косовске Митровице. Тела 924 Албанца смо нашли у измештеним гробницама у централној Србији. Рекама су из БиХ и Хрватске допловила у Србију 463 тела која су тада била са-

храњена као НН лица, да бисмо потом у присуству представника те две земље ексхумирали и више од 300 идентификовали“, навео је Одаловић.

Позвао је остале у региону да се „одговорно понашају“ и да покушају да избегну политизацију процеса решавања судбине несталих лица.

Шефица УНМИК: Право је породица да знају истину о несталима

Специјална представница генералног секретара (СПГС) и шефица УНМИК-а Каролин Знаде оценила је да је право породица да знају истину о несталима и да то право не треба политизовати.

У саопштењу УНМИК-а поводом Међународног дана несталих, понавља се посвећеност да подржи напоре на расветљавању судбине свих особа које се још увек воде као нестале на Косову.

Породице траже да питање несталих не буде политичко

30. август 2022.

Извор: www.rts.rs

На Косову и Метохији 23 године по окончању сукоба трага се за 1.639 људи. По формирању заједничке комисије Београда и Приштине расветљена је судбина преко четири хиљаде несталих. Тражимо од Брисела, Београда и Приштине да процес несталих не буде политички процес, рекао је Негован Маврић, Координатор за расветљавање судбине несталих у Ораховцу.

Негован Маврић и Бајрам Ђеркини

„МИ РЕДОВНО ОКУПЉАМО И СРБЕ И АЛБАНЦЕ И СВЕ КОЈИ ОВДЕ ЖИВЕ И НА ТИМ САСТАНЦИМА ТРАЖИМО ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЉУДИ КОЈИ СЕ БАВЕ ПИТАЊЕМ НЕСТАЛИХ И ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА“, НЕГОВАН МАВРИЋ

Данас се обележава Међународни дан несталих особа. Центар за несталу и зlostављању децу саопштио је да је број несталих у Србији у порасту. Према статистици Министарства унутрашњих послова, прошле године пријављен је нестанак 2.830 пунолетних особа од којих 45 још није пронађено. У региону се, после ратова на простору бивше Југославије, још увек трага за око 10.000 особа, подаци су Међународног комитета Црвеног крста. Од укупног броја несталих, око 3.900 су Срби.

На Косову и Метохији 23 године по окончању сукоба трага се за 1.639 људи. По формирању заједничке комисије Београда и Приштине расветљена је судбина преко четири хиљаде несталих.

Негован Маврић, Координатор за расветљавање судбине несталих у Ораховцу и чланом Ресурсног Центра за нестала лица у Приштини рекао је да је у Приштини формиран један ресорни центар који окупља и Србе и Албанце и све остале који трагају за својим несталима

„Ми редовно окупљамо и Србе и Албанце и све који овде

живе и на тим састанцима и тражимо информације од људи који се баве овим питањем“, навео је Маврић.

Апеловао је на све да дођу и да виде како породице трагају за својим несталима и како сарађују и да се окупљају и Срби и Албанци.

Напоменуо је да су се обраћали свима од локалних самоуправа па до Брисела и Вашингтона.

„Имали смо прилику да нам и господин Лајчак буде гост у

нашем центру. Тражили смо од њега да питање несталих буде у зачараном кругу, у затвореном политичком кругу. Тражимо од Брисела, Београда и Приштине да процес несталих не буде политички процес“, напоменуо је Маврић.

Каже да је Курти направио неколико тачака где је у политичком кругу поставио питање несталих, што ни за Албанце ни за Србе није добра порука.

„Нека они решавају политичка питања, али нама је пре свега стало да се реши питање несталих – и Србима и Албанцима“, рекао је

Говорећи о локацијама где би могли да се налазе нестали, каже да је у последња два месеца проверавано неколико локација, али очекују да се то ради и у Лапушнику и у Ливочком језеру.

„Чекамо састанак Радне групе. Вељуку Одоровићу је забрањен приступ КиМ, а тиме су оштећене и албанске породице јер ни они немају коме да постављају питања. Молимо да питање несталих не буде на политичком столу“, истакао је Маврић.

Укључивање младих чланова породица у процес тражења киднапованих и несталих лица

3. октобар 2022.

Одржана је Радионица за младе чланове породица свих канцеларија Удружења са циљем да се младе чланови информишу о раду Удружења и њиховом активном укључивању у реализацији планираних активности.

Главни циљ одржавања оваквих радионица је укључивање младих у јачању капацитета органа Удружења. Њихова улога је јако битна и значајна за наставак рада у наредном периоду остваривању права преживелих чланова породица: на истину, правду, меморијализацију и репарацију.

Председница Удружења Верица Томановић је у свом излагању упознала младе чланове о раду Удружења од оснивања до данас. Говорила је о сарадњи Удружења са надлежним институцијама власти међународне заједнице и сродним удружењима. Истакла је значајне датуме посете делегације Удружења ван подручја Србије и бивше Југославије у Вашингтону, Њујорку, Ослу, Кипру. Са свим представницима свих мисија на Косову и Метохији делегације Удружења су имале сусрете, као и са ам-

басадорима земаља које имају своје контингенте КФОР-а на Косову и Метохији. са Тужилаштом за ратне злочине републике Србије, Међународним Судом у Хагу, Специјализованим већима Суда за злочине противника тзв.ОВК-а у Хагу.

Сви наши разговори били су усмерени ка размени информација о судбинама наших вољених чланова за којима и данас трагамо.

Нажалост наилазили смо на опструкције, препреке, и тешке информације које су додатно нарушавале наше здравље. Тако је са објављивањем књиге тужитељке Хашког Трибунала Карле Дел Понте да је један број заробљеника од стране ОВК био предмет трговине органима потресла

и узнемирила све чланове породица. Ту су описани стравични догађаји трговине органима од заробљеника. Радње су се дешавале на подручју Републике Албаније које је у извештају Специјални изасланик Савета Европе детаљно описао и објавио господин Дик Марти.

На нашем веб сајту има пуно информација које су годинама прикупљене и објављене у часописима и монографијама „ОТЕТА ИСТИНА“, извештаја са одржаних састанака, обележавања битних датума, Конференција, Округлих стола и многих сусрета делегација Удружења са домаћим и међународним представницима.

Др Душко Челић, председник Координације српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица са простора бивше Југославије, поздравио је радове радионице и изразио позитивне утиске што су млади чланови породица изразили жељу да се укључе у праћење процеса тражења несталих лица.

Радионица не би испунила циљ ако се у наредном периоду систематско не укључе млади у органе Удружења: Скупштине, Из-

ГЛАВНИ ЦИЉ ОДРЖАВАЊА ОВАКВИХ РАДИОНИЦА ЈЕ УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ У ЈАЧАЊУ КАПАЦИТЕТА ОРГАНА УДРУЖЕЊА. ЊИХОВА УЛОГА ЈЕ ЈАКО БИТНА И ЗНАЧАЈНА ЗА НАСТАВАК РАДА У НАРЕДНОМ ПЕРИОДУ О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА ПРЕЖИВЕЛИХ ЧЛАНОВА ПОРОДИЦА: НА ИСТИНУ, ПРАВДУ, МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈУ И РЕПАРАЦИЈУ. ПРЕДСЕДНИЦА УДРУЖЕЊА ВЕРИЦА ТОМАНОВИЋ ЈЕ У СВОМ ИЗЛАГАЊУ УПОЗНАЛА МЛАДЕ ЧЛАНОВЕ О РАДУ УДРУЖЕЊА ОД ОСНИВАЊА ДО ДАНАС. ГОВОРИЛА ЈЕ О САРАДЊИ УДРУЖЕЊА СА НАДЛЕЖНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА ВЛАСТИ МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И СРОДНИМ УДРУЖЕЊИМА.

вршног одбора и Надзорног одбора Удружења.

Јако је важно да се пробуди свест јавности о процесу трагања за несталим лицима.

Јелена Аџанчић супруга киднапованог рудара Пере Аџанчића поздравила је све присутне и захвалила што јој је омогућено да присуствује данашњем састанку. Настојала је свим напорима да супруга врати живог кући. Нажалост читав период од 22. јуна 1998. године до породице су стигле разне информације и дезинформације али о његовој субини и даље се ништа није сазнало.

Миљана Митровић (Поповић), ћерка киднапованог Милорада Поповића, поздравила је све присутне и потврдила да искрено жели да пружи допринос у раду Удружења у ширењу истине путем друштвених мрежа. Изразила је спремност да руководи групом која ће објављивати информа-

ције. Верује да би на овај начин остварили већу заинтересованост младих да прате рад процеса тражења несталих лица.

Тамара Маринковић, ћерка киднапованог Горана Маринковића, живи у Грачаници са мајком и сестром. Од мајке Силване, која је активна у Удружењу, чула је разне информације. Прати рад Удружења. Завршила је Економски Факултет. Искрено жели да пружи допринос у раду Удружења. Када је њен отац киднапован није имала ни годину дана.

Њена жеља је да помогне да се процес остваривања права породица на истину убрза и да се ублажи патња преживелим сродницима.

Софија Томановић, унука киднапованог проф.др. Андрије Томановића жели да се укључи у праћење процеса тражења јер је сво време слушала лепе речи о деди којег није нажалост имала прилике да упозна. Киднапо-

ван је пре њеног рођења.

Такође жели да помогне својој баки Верици Томановић у раду Удружења које води дуги низ година.

Подржава иницијативу коју је предложила Миљана у вези друштвених мрежа.

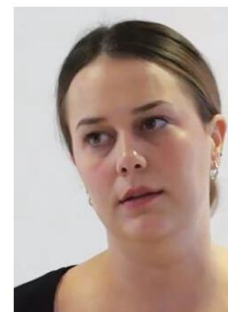
Стефан Божанић, син Олгице Божанић, који је уз њен рад сазнао многе информације о процесу тражења несталих лица на Косову и Метохији и напорима које представници Удружења чине жели да пружи свој скромни допринос у будућем раду Удружења.

Подржао је предлог да се млади укључе у ширењу информација преко друштвених мрежа и дао предложио да се оглашавамо путем јутјуб канала, радећи подкасте са свим представницима домаћих и међународних институција који поседују информације о процесу тражења несталих лица на Косову и Метохији.

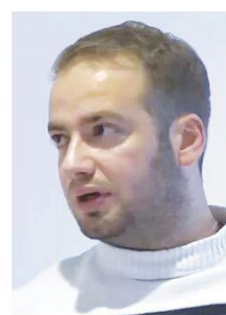
Предложио је и да се одрже пре-

Софија Томановић,
Драгана Аџанчић,
Тамара Маринковић

Миљана Митровић,
Јасмина Јовановић,
Милица Михајловић

Катарина Витошевић,
Стефан Божанић,
Александар Шавелић

давања на факултетима и у средњим школама о проблематици трагања за несталим лицима. Младима ће бити лако да допуне своје знање јер су сви наши старији чланови сакупили драгоцен материјал који може служити за даљи рад и нове идеје. - Искрено се њима дивим на мукотрпном раду током претходних година који су посветили не штедећи себе, све због искрене же-

ље да се сви киднаповани и нестали пронађу.

Милосав Стојковић, поздравио је све младе учеснике и изразио задовољство што су показали заинтересованост да прате процес тражења несталих лица.

Његован Маврић је исказао своје задовољство што је данас имао при-

лику да чује младе чланове и њихове жеље да се укључе у рад и дају нове идеје и предлоге.

Имао је прилике да буде на мултиетничком састанку младих Срба и Албанаца. Наши млади нису имали основне информације о процесу тражења несталих лица. Обавеза свих младих је да се за такве сусрете добро припреме. У томе им треба пружити велику подршку.

ОКРУГЛИ СТО

Нестали нас гледају

4. октобар 2022.

Округлом столу присуствовали су чланови Извршног одбора: Верица Томановић, Олгица Божанић, Горан Кнежевић, Славиша Вуксановић, Слободан Трифуновић, Бранкица Антић, Гордана Ристић, Негован Маврић, Силвана Маринковић, Надзорног одбора, Драгица Мајсторовић, чланови породица Драгиша Костић, Милосава Стојковић, млади чланови породица из Београда Софија Томановић, Стефан Божанић, Врњачке Бање, Јелена Ађанчић, Ниша: Милица Михајловић, Миљана Митровић и Катарина Витошевић, Грачанице Тамара Маринковић, Велике Хоче Александар Шавелић и из Штрпца Далибор Ђорђевић.

Председница Удружења Верица Томановић је у свом излагању упознала све присутне о уложеним напорима Удружења да се постигну бољи резултати у остваривању права породица на истину и правду.

Указала је на све препраке и опструкције од стране привремених институција у Приштини у раду на терену провера локација масовних и појединачних гробница на Косову и Метохији.

У име породица Удружења затражила је од међународних представника да својим утицајем изврше притисак на приштинску делегацију Радне групе за нестала лица да се подхитно настави рад Радне групе за нестала лица уз обавезно присуство шефа београдске делегације господина Вељка Одаловића. Породице траже једнак третман жртава и њихових породица без дискриминације, поштовање и спровођење свих конвенција и протокола и друга акта у протеклом периоду.

Њено излагање у целисти проследићемо уз извештај.

Госпођа **Мартина Фава** је у име Председавајуће Радне групе за нестала лица у вези са сукобима на Косову упознала

Госпођа **Мартина Фава**, председавајућа Радне групе за нестала лица у вези са сукобима на Косову

присутне са активностима које је МКЦК у протеклој години спровела у жељи да се процес рада Радне групе настави. У циљу пружања подршке Комисијама за нестала лица у Региону МКЦК је ангажовао 4 особе за проверу архива. Овај тим прикупљене информације обједињује са члановима аналитичког тима и помаже процесу лоцирања локација гробница са посмртним остацима на терену. Више пута су поновљени захтеви државама контингенту КФОР-а, НАТО-а да отворе архиве извештаја на терену у периоду од 10. јуна 1999. године.

У току су преговори са представницима власти Велике Британије да уступе документацију МКЦК за по-

Ивана Костић представник МКЦК за сарадњу са Удружењима и породицама несталих лица

требе убрзања сазнавања истине о судбинама несталих лица.

Ивана Костић представник МКЦК за сарадњу са Удружењима и породицама несталих лица упознала је присутне са реализованим и текућим активностима у смислу психосоцијалне подршке уз сарадњу Црвеног крста Србије. Реализована је активност те подршке у Крагујевцу и Београду, у току је рад у Новом Саду и планирана је подршка породицама у Нишу.

Господин **Вељко Одаловић** је захвалио на организацији оваког састанка и ракао „добро је да смо данас присутни сви који треба да отворено раз-

Вељко Одаловић

говарамо на ову тему“.

Комисија за нестала лица потврђује да има застоја због опструкције администрације у Приштини.

Радна група је наставила рад у два тима: Аналитички тим, који прикупља и обједињује претрагом свих доступних архива и спремају материјал за Радну групу.

Други тим је: Подгрупа за форензику која има задатак да истражи да ли су ексхумирана тела из овог сукоба 90-тих и утврде узрок смрти.

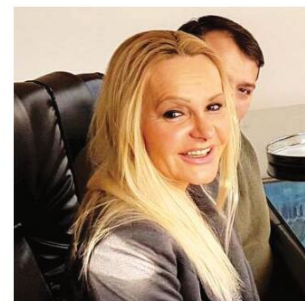
Њихова стручност је јако важна.

Рад тима за ексхумацију приштинске делегације на локацији Кошаре је делимично урађена провера на терену. Потребно је наставити претрагу на тој локацији. Остале локације гробница које су прошле године предате на састанку Радне групе нису проверене.

Још увек није објављен извештај ревизије документације посмртних остатака у Приштини. Форензичари из Београда и ИЦМП-а нису директно укључени у рад ревизије.

ИЦМП води Берлински процес и заједничку базу података у коју ће списак Радне групе за нестала лица бити део списка базе.

На састанку у Подгорици који је био организован од стране представника Регионалне мреже Удружења примећено је одсуство представника Удру-

Проф. др **Сузана Матејић**

ИГОР ПОПОВИЋ: ПОДРЖАВАЋЕМО И УБУДУЋЕ РАД УДРУЖЕЊА И НАСТАВИЋЕМО ОБОСТРАНУ САРАДЊУ. ОЧЕКУЈЕМО ДА ЋЕ НАКОН КОНСТИТУИСАЊА ВЛАДЕ ЗАКОН О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА УЋИ НА РАЗМАТРАЊЕ У СКУПШТИНИ

жења несталих Срба са Косова и Метохије.

То није добро и убудуће треба водити рачуна да се на таквим састанцима обавезно укључи у рад члан породица Удружења несталих Срба са Косова и Метохије.

Дијалог у Бриселу по питању несталих лица је у застоју.

Тужилаштво има истражни мандат. Комисија нема ту улогу.

Комисија показује пуну одговорност према мандату од стране Републике Србије. Држава Србија је по свим захтевима поступила и урађене су провере на терену.

Нажалост представници друге стране у региону нису одговорили на захтеве Србије.

Јако је важно радити претрагу архива и отварање архива у региону. Архиви ОВК постоје и дошли смо до њих, у њима се виде особе које су биле присутне на локацији Кошаре као што је Миљан Зека. Господин Одаловић је нагласио да тражимо да се поштују потписани протоколи, споразуми и механизми.

Метјоли Холидеј

Проф. др **Сузана Матејић** је поздравила присутне и указала позитивно мишљење што су на овом скупу присутне младе особе које ће у наредном периоду пратити овај мукотрпан посао.

„Рад подгрупе за форензику је настављен у континуитету уз подршку МКЦК и ИЦМП-а захваљујући механизму рада Радне групе размењене су многе информације. Сарадња стручњака тече без икаквог проблема и разменом информација помаже у раду Аналитичког тима.

Учињен је велики искорак београдске делегације који је омогућио несметан рад тиму за форензику и аналитичком тиму. Дошли смо до знања да једна трећина посмртних остатака у мртвачници у Приштини јесу српске жртве. Рад на терену није задовољавајући јер ОКВИР Радне групе није активан“.

Господин **Игор Поповић**, помоћник директора Канцеларије за Косово и Метохију је поздравио све присутне и нагласио да у континуитету учествује и подржава рад округлих столова ове врсте где отворено разговарају сви актери укључени у процес тражења несталих лица.

„Влада Републике Србије је одговорно приступила процесу тражења несталих лица потписивањем Бриселског и Вашингтонског споразума.

Љубомир Миладиновић

Миољуб Виторовић

Негован Маврић

Влада Републике Србије је и у претходном периоду потписивала споразуме и протоколе са мисијом УНМИК-а. Влада Србије питање несталих лица сврстава у приоритетна питања разговора на високом нивоу. Злоупотреба и криминалне радње са документима несталих лица на Косову и Метохији је присутна. Сачињени су лажни уговори о куповини српске имовине са особама након више година од њиховог киднаповања. То смо доказали прикупљеном документацијом. Многе Срби хапсе и задржавају на одслужењу затворске казне у Приштини без основане кривице.

Наставља се застрашивање сведока о злочинима трговине органима над заложеностима.

Подржавамо и убудуће рад Удружења и настављамо обострану сарадњу. Очекујемо да ће након конституисања Владе Закон о несталим лицима ући на разматрање у Скупштини“.

Метју Холидеј, Директор Програма за Европу ИЦМП-а, изнео је статистичке податке узорака крви и поклапања узорака коштане сржи за ДНК резултате у протеклим годинама.

Утврђено је да нема узорака костију за упоређивање за ДНК анализу. Треба радити на проveri нових локација и радити

ексхумације на терену. Очекују извештај ревизије посмртних остатака од стране стручњака Института за судску медицину у Приштини. Физички није омогућена присутност стручњака форензичара ИЦМП-а у раду ревизије. ИЦМП подржавће убудуће рад Комисија и Удружења у региону Западног Балкана и очекује побољшање тренутне ситуације у наредном периоду. На терену Републике Албаније немају мандат да раде проверу локација гробница.

ИЦМП ради извештај Хашког Трибунала о сахрани тела након доласка КФОР-а.

За многе одговоре на питања породица предложио је да тражимо сатанак са Андином Хотијем у Приштини.

Господин Љубомир Миладиновић, Генерални секретар Црвеног крста Србије поздравио је све присутне и захвалио се организатору на организовању овог значајног скупа за породице. Црвени крст Србије пружа и пружаће

НЕОПХОДНО ЈЕ ИЗВРШИТИ ПРИТИСАК МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ НА ПРИВРЕМЕНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У ПРИШТИНИ ДА СЕ ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ НАСТАВИ РАД РАДНЕ ГРУПЕ И ПОШТУЈУ СВА ПОТПИСАНА АКТА У БРИСЕЛУ И ВАШИНГТОНУ.

убудуће пуну подршку породицама несталих да остваре своја права на истину и укључен је у рад Радне групе за доношење Закона о несталим лицима.

У границама својих могућности трудиће се да ублажи патњу и бол породицама које више од две деценије пате за својим сродницима. Врата Црвеног крста Србије за Удружења и породице несталих лица су увек отворена.

Господин Миољуб Виторовић, координатор у служби заштите сведоцима Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије, упознао је присутне да је у пензији али да су га задржали да ради у том одсеку због потреба Суда. Труд се да од заштићених сведока добију информације о локацијама где су сахрањени посмртни остаци жртава. Тешки су разговори са њима. Тужилаштво Републике Србије је независно и ради одговорно свој посао непристрасно и Суд доноси пресуде на основу чињеница и доказа без обзира које су вере и нације починиоци злочина у питању.

Потребно је овде истаћи да државни органи Републике Србије одговорно раде и поштују потписане споразуме.

Неопходно је извршити притисак међународне заједнице на привремене институције у Приштини да се по хитном поступку настави рад Радне групе и поштују сва потписана акта у

Бриселу и Вашингтону.

На питање Силване Маринковић, координатора Канцеларије у Грачаници за проверу гробница у Албанији присутни учесници нису имали одговор. Господин Одаловић је предложио да Удружење пошаље захтев за пријем делегације Министру иностраних послова господину Селаквићу да нам пружи одговор о предузетим мерама државе Србије по питању провере локација гробница на терену Републике Албаније.

Драгица Мајсторовић, члан Надзорног одбора Удружења мајка киднапованог 17-годишњака Ивана Мајсторовића питала је Председавајућу Радне групе Мартину Фава да ли су добили документацију Британског континента КФОР-а који је био стациониран на подручју приштинског округа.

Можда ће у тим архивима пронаћи информације о судбини њеног сина и осталих жртава у том региону.

Госпођа Мартина је рекла да раде на томе и да постоје позитивне знаке да ће ускоро бити достављена документа која су потребна за процес тражења несталих лица.

Проф. др. Сузана Матејић је предложила да ову врсту састанака одржавамо у наредном периоду са представницима удружења несталих Албанаца и да се наш јединствени апел чује и упути највишим инстанцама укљученим у решавању проблема процеса тражења несталих лица.

У НАРЕДНОМ ПЕРИОДУ ОДРЖАЋЕ СЕ ДВА МУЛТИЕТНИЧКА САСТАНКА: ЈЕДАН У ПРИШТИНИ, ДРУГИ У БЕОГРАДУ УЗ ОБАВЕЗНО УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ ЧЛАНОВА ПОРОДИЦА

Негован Маврић, координатор канцеларије Удружења у Велкој Хочи предложио је да се у наредном периоду одрже два мултиетничка састанка један у Приштини и други у Београду уз обавезно укључивање младих чланова породица.

Милосав Стојковић је у својој дискусији исказао своје разочарење и незадовољство у постигнутим резултатима. Жао му је што више од годину дана нема наставка рада Радне групе. Замолито је присутне представнике МКЦК и ИЦМП да додатно раде на одблокирању рада механизма Радне групе. Младим генерацијама треба пружити могућност нормалног укључења у рад праћења процеса тражења несталих лица и остваривању других права која им законски припадају.

Олгица Божанић, секретар Удружења је свој допринос у раду Округлог стола пружила у вођењу записника и усаглашавању закључака.

Славиша Вуксановић, модератор састанка Округлог стола са пуним поштовањем уважао је све присутне учеснике округлог стола и захвалио се на пруженом доприносу.

Верица Томановић, Председник Удружења је на крају скупа захвалила свима на конструктивном и отвореном разговору и датим предлозима за наставак рада у спровођењу заједничких активности оваквих и сличних састанака.

Пожелела је мир у свету међу народима и да се наша патња и бол у будућности никоме не догоде.

ЗАКЉУЧЦИ:

1. Упутити апел свим актерима у процесу тражења несталих лица да се у што хитнијем року изврши провера свих локација гробница које су обе делегације предале на последњем састанку Радне групе у Београду.
2. У допису делегацијама политичког дијалога Београда и Приштине у Бриселу захтевати хитно решавање проблема процеса тражења киднапованих и несталих лица.
3. Да се процес тражења несталих лица хитно настави уз поштовање потписаних Споразума и Протокола и да се питање несталих лица третира искључиво као хуманитарно и правно питање, без икаквог условљавања.
4. Одржати мултиетнички састанак породица несталих лица посвећен теми: „Постигнути резултати ревизије документације случајева неидентификованих посмртних остатака у мртвачници у Приштини“.
5. Организовати Конференцију на тему: „Ексхумације и идентификације несталих лица на Косову и Метохији“, на којој би били присутни представници свих домаћих и међународних институција које се баве процесом тражења свих несталих лица на Косову и Метохији уз присуство већег броја представника српских и албанских удружења регистрованих у Србији и на Косову и Метохији уз финансијску подршку МКЦК и ИЦМП-а.
6. Наставити одржавање радионица за младе и укључивати их у праћење процеса тражења несталих лица са циљем јачања капацитета рада Удружења.

ИЗЛАГАЊЕ ПРЕДСЕДНИЦЕ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ ЛИЦА, ВЕРИЦЕ ТОМАНОВИЋ

Актуелно стање процеса тражења несталих лица на Косову и Метохији

4. октобар 2022.

Уважени представници домаћих и међународних институција и организација, поштоване породице, цењени медији, најлепше вас молим да минутом ћутања одамо пошту свим жртвама на Косову и Метохији.

Нека им је вечна слава и хвала. Закорачили смо у нови век под тешким теретом бескрајних личних трагедија, несрећних судбина, заустављених живота, жртва без каменог обележја, без места за свеће и молитве. А свеће палимо свуда, у храмовима, гробљима, без наших гробова, тако стварамо кошмарно сазвежђе сећања и бола.

Иако данас у располућеној свакодневници многи ветро ви дувају да их угасе, породице киднапованих и несталих лица заједно са Комисијом за нестала лица Владе Републике Србије, Владимиром и међународним организацијама и институцијама помажу да их

сачувамо од заборавља.

На данашњем скупу са темом: „Актуелно стање процеса тражења несталих лица на Косову и Метохији“, осврнућемо се на неприхватљиве уцене и екстремне ставове оних који нису спремни за истински дијалог Београда и Приштине и успорењу рада у потрази за киднапованим и несталим лицима Срба и осталих.

Максималистички захтеви албанске стране и нерешавање судбина несталих лица на Косову и Метохији, не

доприносе проналажењу трајног и свеобухватног, свим актерима подједнако прихватљивог решења. Отежавајућу околност представља и упорно албанско неспровођење већ постигнутих договора, планова за заједнички рад на ексхумацијама и идентификацијама несталих Срба и осталих на КиМ.

Политизација нашег нерешеног дводеценијског проблема је нови злочин.

Искрена жеља да се у име заједничке будућности убрза процес и нађе решење од стране домаћих институција и међународних организација, мора бити брз, спроводив и одржив.

Преузете обавезе представника Радне групе за нестала лица Београда и Приштине, уз посредовање МКЦК се морају поштовати и реализовати.

Зашто је дошло до застоја ако је ово хуманитарно питање?

Инсистирамо да међународни посредници уваже наше захтеве.

У току протекле године одржали смо тематске округле столове

МАКСИМАЛИСТИЧКИ ЗАХТЕВИ АЛБАНСКЕ СТРАНЕ И НЕРЕШАВАЊЕ СУДБИНА НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ, НЕ ДОПРИНОСЕ ПРОНАЛАЖЕЊУ ТРАЈНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ, СВИМ АКТЕРИМА, ПОДЈЕДНАКО ПРИХВАТЉИВОГ РЕШЕЊА

са темом „Породице имају право на истину и правду“. Нажалост, истине нема, правде такође.

Окупили смо се данас да бисмо чули разлоге изостанак резултата и процена тражења несталих лица на КиМ.

Очекивали смо новости о напретку и постигнутом на проналажењу и провери локација на којима се налазе нестала лица, да би размотрили постојеће и потенцијалне оквире за решавање овог проблема и могућим и очекиваним доприносима учесника свих институција у процесу.

Сматрамо неопходним убрзање овог процеса, уз апсолутно поштовање релевантних конвенција не ограничавајући се искључиво на Женевску конвенцију и додатне протоколе већ и на Међународну конвенцију о грађанским и политичким правима, Конвенцију против мучења, Конвенцију о правима детета, Европску Конвенцију о правима и фундаменталним слободама и Резолуцију о присилном затварању.

Такође очекујемо убрзани рад на

доношењу Закона који ће у пуној мери штитити сва грађанска, културна, економска и друштвена права породица несталих.

Овом приликом указујемо велико незадовољство на изостанак рада у потрази за људима и земним остацима.

Процес ископавања, ексхумација и идентификација несталих лица на Косову и Метохији је заустављен због политизације проблема од стране представника привремених институција у Приштини.

Више од годину дана, шефу Радне групе за нестала лица београдске делегације и председнику Комисије за нестала лица господину Вељку Одаловићу забрањен је улазак на простор Косова и Метохије од представника привремених институција у Приштини, што додатно успорава процес тражења наших сродника.

Нема портале за новим локалитетима гробница.

Све познате гробнице нису ексхумиране.

ЗЛОУПОТРЕБА И КРИМИНАЛНЕ РАДЊЕ СА ДОКУМЕНТИМА НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈЕ ЈЕ ПРИСУТНА. САЧИЊЕНИ СУ ЛАЖНИ УГОВОРИ О КУПОВИНИ СРПСКЕ ИМОВИНЕ СА ОСОБАМА НАКОН ВИШЕ ГОДИНА ОД ЊИХОВОГ КИДНАПОВАЊА. ТО СМО ДОКАЗАЛИ ПРИКУПЉЕНОМ ДОКУМЕНТАЦИЈОМ.

МНОГИ СРБИ СЕ ХАПСЕ И ЗАДРЖАВАЈУ НА ОДСЛУЖЕЊУ ЗАТВОРСКЕ КАЗНЕ У ПРИШТИНИ БЕЗ ОСНОВАНЕ КРИВИЦЕ. НАСТАВЉА СЕ ЗСТРАШИВАЊЕ СВЕДОКА О ЗЛОЧИНИМА ТРГОВИНЕ ОРГАНИМА НАД ЗАРОБЉЕНИЦИМА. ПОДРЖАВАЊЕМО И УБУДУЋЕ РАД УДРУЖЕЊА И НАСТАВИЋЕМО ОБОСТРАНУ САРАДЊУ.

ОЧЕКУЈЕМО ДА ЋЕ НАКОН КОНСТИТУИСАЊА ВЛАДЕ ЗАКОН О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА УЋИ НА РАЗМАТРАЊЕ У СКУПШТИНИ.

www.tvmost.info

Наводи о запаљеним телима нису истражени и јавно објављени.

Погрешне идентификације морају бити потврђене путем консултативног процеса форензичких стручњака.

Зашто није обезбеђен међународни мониторинг да би се обезбедио транспарентан процес прегледа локалитета у Македонији и Албанији на којима се можда налазе земни остаци лица несталих пре, у току, и после рата на Косову и Метохији, после потписане Резолуције 1244 СБУН која је морала бити гарант сигурности и безбедности свих грађана на КиМ.

Докле се стигло са истрагама о трговини органима киднапованих Срба и осталих? То питање је и даље табу тема, а посебно усвојени Извештај специјалног известиоца Савета Европе господина Дика Мартија.

Да ли данас можемо чути резултате провера архива међународних комисија од стране Међународног Комитета Црвеног Крста? Очекујемо да је до данас доста урађено па зато и инсистирамо да после 23 године упорног трагања чујемо њихова сазнања.

Обраћамо се свима вама, посебно судовима и Тужилаштвима да интензивирају напоре везане за истраге и кредибилна кривична гоњења у свим случајевима ратних злочина и кршења људских права.

Инсистирамо на елиминисању свих препрека које заустављају процес ексхумације и идентификације несталих лица.

МКЦК и ИЦМП као посредници и носиоци одређених мандата имају своје податке које третирају као веома поверљиве и нису доступне широј јавности.

Сматрамо да породице имају право на истину и оне морају сазнати за судбину свог несталог члана ма каква она била.

Тражење несталих особа, укључујући и жртве присилног нестатка, представља део глобалног настојања да се заустави насиље над женама и заштите основна људска права, изјавила је данас генерална директорка Међународне комисије за нестале особе (ИЦМП), Кетрин Бомбергер. Гђа. Бомбергер се обратила поводом Међународног дана борбе против насиља над женама, којим се обележава почетак „16 дана активизма против родно заснованог насиља „глобалне кампање по налогу УН-а уочи Међународног дана људских права 10. децембра.

„У сукобима су већина несталих особа мушкарци, што значи да се преживеле жене требају носити с правним, друштвеним и политичким изазовима, често унаточ дубоко укореним предрасудама“ казала је гђа. Бомбергер. „У исто време су посебно жене на мети трговаца људима те доживљавају дискриминацију и у другим контекстима везаним за нестале

особе: на пример, на Западу се истраге о нестанима тамнопутних жена, жена из мигрантских заједница, жена из мањинских и аутохтоних заједница, често не спроводе свеобухватно или благовременно.“

Гђа. Бомбергер је додала да „питање несталих особа мора бити у првом

Тражење несталих особа је део глобалног настојања да се заустави насиље над женама

Accounting for Missing Persons Is Part Of the Global Effort to End Violence against Women

плану. Родни аспект нестатка се не сме занемаривати.”

Широм света жене обично играју главну улогу у удружењима породице несталих особа које воде кампању за права преживелих. Уочи Међународног дана људских права, ИЦМП позива

жене из подручја на којима има своје програме, укључујући западни Балкан, Мексико, Сирију и Украјину, да говоре о својим искуствима.

„Једино ће жене које су биле у мојој кожи и доживеле нестанак својих мужева разумети кроз шта ми пролазимо,“ казала је Џемиле Морина, чији је муж Халит, нестало током сукоба на Косову 1999. године. „Жене попут мене, које су изгубиле своје мужеве у току и након рата, се суочавају с огромним болом, омаловажавањем, неразумевањем, духовним занемаривањем и траумом услед застарелог, патријархалног друштвеног морала и нетолерантних традиција“. Истакла је потребу за солидарношћу међу женама и међу породицама несталих: „Повезаност и сарадња међу женама које су пропатиле током рата су их учиниле јачим и видљивијим на њиховом путу, и за себе саме, а посебно за њихову децу.“

Катарина Примак, заменица водитељке Покрета жена бораца Украјине је казала, „Сматрамо да је неопходно и важно саветовати родбину и најмилије како да воде евиденцију, како да траже оне који су у заробљеништву, како да захтевају да буду стављене на спискове за размену (заробљеника), како да скрену пажњу на услове у којима бораве жене ратни заробљеници.“

Исабел Ривера, чија је ћерка Гуада-

лупе Јазмин, нестала 2010. године у мексичкој држави Нуево Леон, је провела 11 година активно радећи с удружењем породица несталих особа АМОРЕС. Објаснила је да је остала без посла зато што је своје време посветила бризи за своју унуку док је трагала за својом ћерком. „Не можете заборавити,“ казала је, „али је важно задржати веру у Бога и наду да ћу је пронаћи. Битно је научити живети с болом... и устати и наставити трагати.“

Бранкица Антић, чији је муж Златко, нестало у косовском сукобу 1999. године је рекла да „нада да ћемо га живог вратити његовој деци, мени мајци и брату никада није престајала. Борба за животну егзистенцију је уредо ишла са трагањем за информацијама“. Бранкица Антић је активно ангажирана у раду удружења породица несталих особа. „Поверење породица које заступам ми додатно даје снагу да наставим да у континуитету пратим процес тражења несталих лица и пружам подршку у границама својих могућности. У протеклим годинама упознала сам много жена које су дожи-

Генерална директорка Међународне комисије за нестале особе (ИЦМП), Кетрин Бомбергер

веле сличну судбину као ја. Свака од њих је доживела и преживела трауме борећи се да сачува достојанство верне супруге која је преузела улогу вођења домаћинства и бригу о деци“.

Лауали Абу Хамзе из Сирије, која је и сама била жртва затварања без могућности комуникације у Халепу, је казала да се заточене жене суочавају с посебним изазовима, укључујући и начин на који друштво гледа на њих након пуштања на слободу. „Ја сам истовремено пуштена из затвора и добила отказ на послу. Волела сам свој

посао и ово ме погодило. Стално сам се питала: да ли је то што сам била заточена нешто чиме се треба поносити или нешто чега се треба стидети? Али ја сам поносна, зато што сам отета јер сам веровала у одређену ствар, а многи људи су пали као мученици за ту ствар“.

Созан Хаидар Саад, коју је ИСИЛ отео 2014. године у Ираку заједно с другим члановима њене породице, није успела сазнати ништа о судбинама

свог оца и три сестре. Откако је пуштена на слободу, мора живети у веома тешким условима. „Живимо у шатору који нас не штити од ужасне врућине лети и ледене хладноће зими. Недавно смо обезбедили кућу, али је јако удалена од школе. Данас сам до школе пешачила по киши и кад сам стигла била сам сва блатњава. Видела сам доста патње, али не одустајем. Сви преживели се суочавају с истом патњом и истим изазовима. Желела бих наставити своје образовање и знам да ми будућност нуди прилике.“

ИЦМП ЈЕ СПОРАЗУМОМ УТЕМЕЉЕНА МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА СА СЕДИШТЕМ У ХАГУ У ХОЛАНДИЈИ. МАНДАТ ЈОЈ ЈЕ ДА ОСИГУРА САРАДЊУ ВЛАДА И ДРУГИХ ОРГАНА ВЛАСТИ У ПРОНАЛАЖЕЊУ ОСОБА НЕСТАЛИХ УСЛЕД СУКОБА, ПОВРЕДА ЉУДСКИХ ПРАВА, НЕСРЕЋА, ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА, ИЛЕГАЛНИХ МИГРАЦИЈА И ДРУГИХ РАЗЛОГА ТЕ ДА ИМ ПРУЖИ ПОМОЋ У ТИМ ПРОЦЕСИМА

ИЦПМ ЈЕ ЈЕДИНА МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈА РАДИ ИСКЉУЧИВО НА РЕШАВАЊУ ПИТАЊА НЕСТАЛИХ ОСОБА

Грачаница: Више од двадесет година чекамо истину

29. новембар 2022.

Извор: <https://jedinstvo.rs/>

ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ СРБА СА КИМ РАЗГОВАРАЛИ СУ У ГРАЧАНИЦИ О ЗАСТОЈУ У РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА НЕСТАЛИХ ЛИЦА. ПОЗИВ ЗА САСТАНАК ЈЕ УПУЋЕН КАНЦЕЛАРИЈИ ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА ВЛАДЕ КОСОВА И БРИТАНСКОЈ АМБАСАДИ, АЛИ СЕ ЊИХОВИ ПРЕДСТАВНИЦИ НИСУ ОДАЗВАЛИ

Жао ми је што смо ми српске породице на сваки начин дискриминисане овде на Косову. Ово није први пут да се покаже приврженост само једној страни, албанској", рекла је Силвана Маринковић, представница Удружења породица киднапованих и несталих.

Више од 20 година чланови породица киднапованих и несталих постављају иста питања.

„Никада више политике није било у овом нашем проблему, него сада“, констатовала је Маринковићева која трага за несталим супругом.

„Албанци желе да се ово питање за сада стопира, зато што је Специјални суд почео са радом и зато што су поједини ухапшени и води се процес против њих. Ово је део политике зато што из политичких разлога неко из Комисије из Приштине није са нама. Ово питање је највише уплетено у политику, а ниједан од нас није политичар. Ми смо људи који раде у њивама, не разумемо се у политику, али смо у њу умешани“, рекла је она.

Породицама остаје да се надају и буду упорне како би се ово питање решило, истакла је Маринковићева.

„Плашим се да када се сва ископавања у Србији заврше да ћемо тек тада остати без одговора на наша питања и да тек тада нико неће да буде заинтересован да се потенцијалне гробнице на Косову ископају и да се у њима нађе неко ко је наш“.

Председнику Комисије за нестала лица Владе Србије, Вељку Одаловићу, који је требао да се састане са породицама киднапованих и несталих лица, поново није дозвољен долазак на Косово. Састанку су присуствовале чланице Радне групе за нестала лица Владе Србије Весна Бошковић и Су-

зана Матејић.

Застоја у решавању проблема несталих лица има и те како, казала је Бошковићева.

„Застој је почео оног тренутка када је овај проблем пребачен у надлежност локалних институција. Тог тренутка када су се повукли они са којима смо могли да комуницирамо, разговарамо и да се договарамо, колико толико, ништа није било савршено и добро, али је сада никад горе. Ми имамо састанке, са састанка закључци и договори се не поштују“, рекла је Бошковићева.

„Ми још увек нисмо задовољни резултатима. Република Србија је потпуно посвећена овом проблему и да то за Републику Србију кроз Комисију за нестала лица представља прворазредни, морални, социјални, хуманитарни проблем и да је оно што се сви ми заклињемо и заиста јесте не за заклињање него чињеница, да ми не можемо градити ново друштво, нову будућност, не можемо оставити у наслеђе нашим поколењима добро, ако још увек нисмо раскрстили са тере-

тима из прошлости који нас оптерећују. Терети наше прошлости су нестала лица и ви породице несталих“, казала је Матејић.

Она је додала да је приоритет Комисије за нестала лица Владе Србије испитивање мртвачнице у Приштини.

„Ми не знамо чији се посмртни остаци налазе у мртвачници у Приштини. Наше колеге су почеле тај посао и ми смо обавештени да они о томе раде. Још увек се не зна тачан број посмртних остатака, отприлике је нека бројка од 400 па и 450. Имамо информације да је 80 од тих 450 остатака који припадају Србима и неалбанцима“, рекла је Матејић.

Бошковић је навела да је више од 90 одсто породица дало крвне узорке за идентификацију.

„За годину дана, и поред нашег питања, ми нисмо ниједном крочили у мртвачницу, нити знамо колико има прецизно посмртних остатака, шта се

досад урадило и шта је план“.

„Све нас је мање, а истина је све даље и даље“

На Косову се још увек као нестало води више од 1.600 лица албанске, српске, бошњачке, ашкалијске и других заједница.

Саша Перенић трага за братом Ранком који је као новинар Радио Приштине кренуо на задатак заједно са колегом Ђуром Славујем.

„Много времена је прошло, знамо да од тога можда неће бити ништа. Причали смо да нас је све мање, многе породице су трагично завршиле, најжалост и моји родитељи, који нису дошли до истине. Све нас је мање, а истина је све даље и даље. Једини криви су међународне организације које су се бавиле тим проблемима почев од Међународног Црвеног крста. Брат мој је нестао 1998. године у августу месецу, јесу били они повремени сукоби, али није

било званичног сукоба и једини кривци које могу да окривим то је Међународни Црвени крст јер он је био са седиштем у Приштини заједно са мисијом ОЕБС-а која је исто била у Приштини који су једини били на терену и који су могли у то време да дођу до неке истине“, казао је он.

Мирослава Ђорђевић од 1999. године трага за несталим свекром.

„Изашли смо 1999. године из куће, он је остао. Из куће су га узели. Знамо и ко га је узео, име и презиме. Али се ништа не предузима. Требао би да се пронађе, мртав или жив“, рекла је она.

Састанку у Грачаници присуствовали су представници Међународног комитета Црвеног крста и Америчке амбасаде у Приштини, међутим они нису желели да одговарају на питања породица киднапованих и несталих лица.

ОКРУГЛИ СТО

Права породица на истину, правду, репарацију и меморијализацију

9. децембар 2022.

Приредила: Олгица Божанић, секретар удружења

ДОПРИНОС РАДУ ДАЛИ СУ ПРЕДСТАВНИЦИ ДРЖАВНИХ ИНСТИТУЦИЈА, МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ПРЕДСТАВНИЦИ И ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ: ОЛГИЦА БОЖАНИЋ, СЛАВИША ВУКСАНОВИЋ, ГОРАН КНЕЖЕВИЋ, ГОРДАНА РИСТИЋ, БРАНКИЦА АНТИЋ, СРЂАН МАРУШИЋ, ДРАГИЦА МАЈСТОРОВИЋ, СЛОБОДАН ТРИФУНОВИЋ, ДРАГИША КОСТИЋ, НЕГОВАН МАВРИЋ СИЛВАНА МАРИНКОВИЋ, САША ПЕРЕНИЋ, ДРАГАНА АЏАНЧИЋ, ЈЕЛЕНА АЏАНЧИЋ, ТАМАРА МАРИНКОВИЋ, АЛЕКСАНДАР ШАВЕЛИЋ, КАТАРИНА ВИТОШЕВИЋ, МИЉАНА МИТРОВИЋ, МИЛИЦА МИХАЛЛОВИЋ, СОФИЈА ТОМАНОВИЋ, СТЕФАН БОЖАНИЋ, ПАВЛЕ ЧЕЛИЋ, ЈАСМИНА ЖИВКОВИЋ, ПРЕДСТАВНИЦИ УДРУЖЕЊА ЧЛАНИЦЕ КООРДИНАЦИЈЕ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА НЕСТАЛИХ, УБИЈЕНИХ И ПОГИНУЛИХ ЛИЦА СА ПРОСТОРА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ: МИРЈАНА МИОДРАГ БОЖИН, ДРАГАНА ЂУКИЋ, СЛОБОДАНКА КОЛЦИЋ И МИЛОСАВ СТОЈКОВИЋ, ПРЕДСТАВНИЦИ УНДП-А: ИРЕНА ЦЕРОВИЋ, СОЊА МАЖИБРАДА - ПУЛЕТИЋ И ВЕЛИБОР РИСТИЋ.

Милорад Вељовић, саветник председника за безбедност у име председника Републике Србије Александра Вучића и своје лично име, захвалио се на позиву Удружења за учешће у раду Округлог стола који је од велике важности за све породице.

Нагласио је важност процеса остваривања права породица несталих лица на истину, правду, репарацију и меморијализацију, и да је неопходна заједничка сарадња свих нас овде присутних да би смо

Милорад Вељовић

помогли породицама.

Пренео нам је поздраве Председника Републике Србије Александра Вучића и рекао да подржавају наше напоре и активности Удружења које спроводи.

Председништво и председник Републике Србије наставају подршку у доношењу Закона о несталим лицима у наредној години.

Маја Васовић, представник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, Руководилац Групе за нестала лица на територији бивше СФРЈ:

„Поштована председавајућа, породице несталих лица, представници удружења несталих лица, међународних организација, представници државних институција, поштовани медији;

На почетку бих желела да вам пренесем искрене поздраве председника Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, Вељка Одаловића, који због неодложних обавеза није у могућности да данас присуствује округлом столу на овако важну и значајну тему.

Желела бих да се захвалим породицама несталих лица на стрпљењу, подршци и поверењу које су нам указали током вођења овог процеса, удружењима на ангажовању и помоћи коју су нам несеквично пружали кроз окупљања чланова породица, обележавања важних датума, организовање трибина, конференција и достављање расположивих информација за решавање случајева несталих лица али и представницима међународних организација МКЦК, ИЦМП и УНДП на досадашњем интересовању, сарадњи, ангажовању и помоћи коју

су ове организације пружале Републици Србији и Комисији за нестала лица у решавању овог значајног хуманитарног питања.

Користим ову прилику да истакнем процес проналажења несталих лица уреди заштиту и унапреди права несталих лица, смртно страдалих лица за која није познато место упокоја и чланова њихових породица, али и дефинише надлежност и поступак тражења, вођење евиденција и остала питања у вези са тражењем, ексхумацијом и идентификацијом несталих и смртно страдалих лица за које није познато место упокоја. Нацрт закона о несталим лицима је у завршној фази израде и ускоро би требало да уђе у процедуру и у току следеће године угледа светлост дана.

Обавеза домаћих институција је пружање информација породицама несталих лица које имају право да сазнају истину о судбинама својих најближих, а ускраћивање информација о несталима представља грубо кршење људских права чланова њи-

хових породица.

Данас се Комисија суочава са најкомплекснијом ситуацијом у тражењу несталих лица од успостављања односа са земљама насталим распадом бивше СФРЈ али и са привременим институцијама самоуправе на АП КиМ, јер има захтеве за тражење несталих лица према више страна у региону и обрнуто резултати рада искључиво зависе од спремности за сарадњу других страна укључених у овај процес јер су лица која се воде као нестала на листи Републике Србије нестала на просторима сада других држава или на простору Косова и Метохије, због чега је правно уређење и регулисање сарадње од посебног значаја.

И поред правно регулисане сарадње са другим странама укљученим у овај процес уочен је висок степен политизације. Скоро, у потпуности је дошло до застоја у сарадњи са Р. Хрватском (последњи билатерални састанак је одржан 23. 10. 2020. године у Београду) и привременим институцијама самоуправе на АП КиМ (последњи састанак Радне групе

за нестала лица на Косову је одржан 16. априла 2021. године у Београду). Препознавши сложеност ситуације председник Комисије је организовао трilaterални састанак надлежних тела за тражење несталих лица Р. Србије, БиХ и Црне Горе, на ком су се све три стране сложили да одсуство сарадње Р. Хрватске и Приштине у многоме негативно утиче на решавање проблематике несталих лица и јавно позвале Загреб и Приштину да дају свој допринос ради решавања што већег броја случајева несталих лица а посебно у решавању преко 4.000 неидентификованих посмртних остатака који се налазе у мртвачницама широм региона и то: око 900 у Р. Хрватској, 3.000 БиХ и 350 у Приштини.

Имајући у виду, карактер оружаног сукоба на простору бивше СФРЈ и АП КиМ, али и чињеницу да је од укупног броја лица која су се водила као нестала преко 70% случајева до сада решено, процес тражења несталих лица постаје све сложенији и тежи. После више од тридесет година од почетка сукоба, у региону се води као нестало још око 10.000 лица.

У службеним евиденцијама Комисије, које се воде на основу Закона о управљању миграцијама, као нестало се води укупно 2.349 лица и то: 1.562 лица у Р. Хрватској, 219 лица у Босни и Херцеговини и 568 лица на АП КиМ, српске и неалбанске националности.

Последице догађаја 1990-тих година се осећају и данас, а регионална сарадња има важну улогу у њиховом ублажавању.

Такво опредељење надлежни органи Републике Србије су потврдили спровођењем конкретних активности на својој територији, кроз транспарентан процес, без обзира на било коју различитост, укључујући омогућавање присуства свим заинтересованим странама у складу са

позитвним прописима и уз примену највиших професионалних и стручних стандарда, што је дало значајне резултате у решавању великог броја случајева несталих лица. На територији Републике Србије су ексхумирани посмртни остаци укупно 1.402 лица, од којих је 457 НН лица ексхумирано на градским гробљима и 31 лице на појединачним гробним местима у вези са оружаним сукобима на простору бивше Југославије и пет измештених гробница у централној Србији у вези са конфликтом на КиМ где је ексхумирано 914 лица са локација Батајница, Перућац, Петрово Село, Рудница и Кижевак. Од овог броја ексхумираних идентификовано је и предато заинтересованим странама и породицама у Србији 299 лица у вези са оружаним сукобима на простору бивше СФРЈ и 914 лица албанске националности који су предати УНМИК, ЕУЛЕКС и приштинској делегацији Радне групе за нестала лица.

Ниједна информација коју је добила Комисија за теренску проверу или ексхумацију посмртних остатака несталих лица није остала непроверена у присуству заинтересованих страна и овакав однос Комисија с правом очекује и од других страна укључених у процес тражења несталих лица.

У прилог томе говори чињеница да у Р. Хрватској још увек није завршен процес ексхумација лица српске националности жртава акција хрватске војске и полиције „Бљесак“ и „Олуја“ где још увек има 36 регистрованих гробних места које чекају на ексхумацију али и десетине достављених појединачних захтева за ексхумацију и идентификацију које се не спроводе. Такође, слична ситуација је и у односима са Приштином.

Полазећи од сложености ситуације у процесу ексхумација и идентифика-

ција жртава оружаног сукоба на простору бивше Југославије и АП КиМ, методом ДНК-а анализе створене су велике могућности за сигурну идентификацију посмртних остатака, чиме се обезбеђује научни интегритет самог процеса и његова веродостојност, што је од посебног значаја за породице несталих лица које су сигурне да преузимају посмртне остатке својих најближих, али и за кривично-правни аспект процеса, јер правосудни органи располажу неспорно утврђеним идентитетима жртава.

Сматрамо да би наставак активности везаних за заједнички ДНК-а програм Међународне комисије за нестала лица, који подразумева централизовану базу коштаних и крвних ДНК-а профила и других форензичких података, допринео решавању већег броја ових случајева, посебно имајући у виду да се Република Хрватска није у потпуности интегрисала у овај програм.

Подстицај решавању питања несталих лица уследио је кроз Берлински процес на Лондонском самиту за Западни Балкан 10. јула 2018. године, где је стављен акценат на помирење и решавање питања која проистичу из сукоба на простору бивше Југославије, укључујући и питање несталих лица, што представља један од приоритета. Том приликом земље Европске уније и учеснице Самита Западног Балкана потписале су, на нивоу премијера, Заједничку декларацију о несталим лицима, која представља кључни документ зато што подржава права свих породица несталих лица на истину, правду и одштећење. Након тога, 6. новембра 2018. године у Хагу, потписан је Оквирни план за решавање питања несталих лица из сукоба на подручју бивше Југославије. Потписници Оквирног плана су представници домаћих институција надлежних за

тражење несталих лица у вези са оружаним сукобима на простору бивше Југославије током деведесетих година Републике Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске и тзв. Косова.

Комисији за нестала лица у наведеном аспект процеса пружа помоћ Међународна комисија за нестала лица, са којом је поред већ закључених Споразума о сарадњи, потписан и Споразум између Комисије и МКНЛ о учешћу у пројекту регионалне листе несталих „База података активних случајева лица несталих услед оружаног сукоба у бившој Југославији“ у новембру 2017. године. Домаће институције су у протеклом периоду интензивно радили на усаглашавању различитих вредности података како би се обезбедило јавно објављивање ове регионалне базе података 3. новембра ове године у Хагу, као једине базе података ове врсте у свету.

Узимајући у обзир остварене резултате кроз овај механизам мултилатералне сарадње, неопходно је и доследно поштовање потписаних билатералних споразума, протокола и успостављених механизма сарадње, ради њихове пуне примене, како би се постигли бољи резултати у решавању конкретних случајева у циљу смањења броја лица која се још увек воде као нестала.

Желела бих да истакнем и активности МКЦК које у многоме дају допринос домаћим институцијама надлежним за тражење несталих лица у региону а односе се на претраге међународних архива, у циљу прибављања документације и информација о несталим лицима али и прибављању саопштенских снимака терена на основу којих се утврђују микро локације на којима су покопани посмртни остаци жртава.

Такође, велики допринос ова организација даје и по питању менталног

здравља породица несталих кроз пружање психосоцијалне помоћи овим породицама али и помагачима у процесу тражења несталих лица.

Међународно присуство и међународни мониторинг су значајни за решавање проблематике несталих лица у региону, а посебно на подручју АП КиМ, где се без њиховог ангажовања овај процес не може реализовати, па стога треба insistирати на даљем присуству релевантних међународних организација у складу са њиховим мандатом.

Комисија има дневне контакте са породицама несталих лица у циљу информисања о актуелном стању случајева и прикупљања нових сазнања и чињеница, које могу помоћи у решавању судбине њихових несталих чланова. Комисија обавештава породице о чињеницама смрти њихових чланова, пружа помоћ у организацији преузимања посмртних остатака, обезбеђивању документације, рефундирању трошкова превоза и сахране. Такође, Комисија сарађује и са удружењима породица несталих лица, преко којих реализује део својих активности и пружа им материјалну помоћ кроз финансирање пројеката путем јавних позива и друге видове подршке.

Иако је нерешена судбина несталих лица у сукобима током 90-их година прошлог века и даље је важно хуманитарно питање на простору бивше СФРЈ и АП КиМ, још увек нису евидентирани сва нестала лица, нису прикупљени референтни узорци за ДНК анализу од свих сродника несталих лица, недостатак информација о могућим појединачним и масовним гробницама и тешкоће у идентификацији ексхумираних посмртних остатака и даље представљају кључну препреку за решавање преосталих случајева несталих лица. Сам процес је, и поред наших сталних напора,

укупно гледано, и даље спор, и потребно је снажније политичко опредељење подржано финансијским и техничким средствима.

И на крају, користим ову прилику да се захвалим представницима Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији на организацији овог округлог стола, породицама несталих, представницима удружења породица несталих, представницима међународних организација, на досада исказаној упорности, разумевању и посвећености овом процесу“.

Биљана Здравковић, шеф службе за заштиту МКЦК Регионалне канцеларије у Београду

„Пре свега желим да се у име Међународног комитета Црвеног крста захвалим госпођи Верници Томановић и Удружењу породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији на организацији и позиву за учешће на округлом столу на тему Права породица на истину, правду, репарацију и меморијализацију.

Драге породице, Поштовани учесници округлог стола, Поштовани гости;

У недељи када обележавамо Дан људских права не можемо да не говоримо о несталим лицима и њиховим породицама. Не можемо да одвојимо људска права од права мајке да сазна шта се десило са њеним сином, жене са њеним мужем, сестре са њеним братом, детета са родитељем, а неки од њих своје вољене траже већ скоро 3 деценије.

Од скоро 35.000 људи чији нестанак је пријављен МКЦК-у, близу 9.800 имена се још увек налазе на списку несталих. То је чињеница која обесхрабрује и забрињава. МКЦК се бори да судбина сваког несталога лица буде разрешена а да њихове породице у тој борби не буду заборављене.

Члан 33 Допунског протокола и Женевских конвенција каже: „Чим околности то дозволе, а најкасније од завршетка активних непријатељстава, свака Страна у сукобу ће тражити лица која су пријављена као нестала од супротне Стране.“ Дакле, обавеза је сваке стране у сукобу да другој пружи све информације које би могле да помогну у проналажењу несталих лица.

И данас, након 30 година од почетка и више од 20 година од окончања оружаног сукоба у бившој Југославији, проналазак људи који су током њих нестали је приоритет МКЦК-а. У том смислу, а у складу са својом улогом чувара Женевских конвенција, МКЦК наставља да подсећа али и активно подржава надлежне власти у испуњењу њихове обавезе да пронађу нестале и њиховим породицама пруже одговоре о томе шта се са њиховим вољеним десило и где се налазе.

Када је у питању сукоб на Косову, МКЦК своју активну подршку пружа као неутрални посредник у дијалогу о

несталима између Београда и Приштине кроз председавање Радном групом за нестала лица основаном 2004. године, као и њеном Подгрупом за форензичка питања и Аналитичким тимом који је оперативна грана овог механизма.

2018. године МКЦК је направио петогодишњу стратегију која се односи на сва 3 сукоба у бившој Југославији а која за циљ има да поспешу рад на проналажењу несталих с обзиром на уочени тренд да је сваке године све мање и мање пронађених и идентификованих. Пошто се сви актери у овом процесу слажу да је један од кључних проблема недостатак информација, или бар недостатак позваних информација, које би водиле ка проналаску несталих, МКЦК је као средишњи стуб своје стратегије дефинисао претрагу релевантних међународних архива, т.ј. архива оних држава које су имале војне или цивилне контингенте на Балкану као и архива међународних институција и организација које су ту биле присутне.

То су, између осталих, Међуна-

родни кривични суд за бившу Југославију односно његов наследник Међународни резидуални механизам за међународне кривичне судове, НАТО, ЕУ, УН, УНХЦР, ОЕВС, Лекари без граница, итд. као и многе државе. Као резултат за сада су неке релевантне информације добијене од ЕУ, НАТО-а, УНХЦР-а, САД-а, Француске, Немачке, Данске, Пољске, Канаде, Норвешке, Финске, Италије и Низоземске.

Такође, у оквиру стратегије је замишљен, и са нашим партнерима из Црвеног крста Србије покренут, и пројекат психосоцијалне подршке породицама несталих лица јер смо установили да су патња коју овакав неизвесан губитак и овако дуго чекање да сазнају судбину својих вољених остављају на оне који са таквом неизвесношћу морају да живе огромни.

На крају, МКЦК поздравља рад на Нацрту закона о несталим лицима, чијој изради је активно допринео, а који би требало да се усвоји у што скорје време. Изражавамо искрену на-

ду да ће Закон обезбедити породицама несталих заслужену подршку.

Хвала!”

Након излагања у времену предвиђеном за дискусију питања и одговоре Биљана Здравковић је пружила информације члановима породица.

Љиђи Ндоу је након захвалности организатору и поздравне речи присутнима, током излагања пружао информације о раду ИЦМП-а у протеклом периоду као и плану активности ИЦМП-а за наредни период.

Потврдио је да је након реексхумације посмртних остатака на Косову и Метохији доказано путем ДНК резултата да је било грешака током преузимања рела традиционалном методом у периоду након ексхумација тимова Хашког Трибунала.

У току су провере базе података и одржавају се састанци са владиним институцијама за усаглашавање података Регионалне листе несталих лица у региону Западног Балкана.

Након излагања одговорио је на постављана питања члановима породица.

У току наредне године планирана су два састанка са породицама са Косова један у Београду и један Приштини. Такође током маја месеца наредне године планиран је трилатерални састанак са Комисијама из Србије, Косова и Црне Горе.

Зоран Антић, државни секретар Министарства за рад запошљавање, борачка и социјална питања и члан

КОРИСТИМ ОВУ ПРИЛИКУ ДА ИСТАКНЕМ ЗНАЧАЈ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА КОЈИ ИМА ЗА ЦИЉ ДА ПОДСТАКНЕ ПРОЦЕС ПРОНАЛАЖЕЊА НЕСТАЛИХ ЛИЦА УРЕДИ ЗАШТИТУ И УНАПРЕДИ ПРАВА НЕСТАЛИХ ЛИЦА, СМРТНО СТРАДАЛИХ ЛИЦА ЗА КОЈА НИЈЕ ПОЗНАТО МЕСТО УКОПА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА, АЛИ И ДЕФИНИШЕ НАДЛЕЖНОСТ И ПОСТУПАК ТРАЖЕЊА, ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈА И ОСТАЛА ПИТАЊА У ВЕЗИ СА ТРАЖЕЊЕМ, ЕКСХУМАЦИЈОМ И ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ НЕСТАЛИХ И СМРТНО СТРАДАЛИХ ЛИЦА ЗА КОЈЕ НИЈЕ ПОЗНАТО МЕСТО УКОПА. НАЦРТ ЗАКОНА О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА ЈЕ У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ ИЗРАДЕ И УСКОРО БИ ТРЕБАЛО ДА УЋЕ У ПРОЦЕДУРУ И У ТОКУ СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ УГЛЕДА СВЕТОСТ ДАНА.

Маја Васовић, представник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, Руководилац Групе за нестала лица на територији бивше СФРЈ

Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, упознао је присутне о раду Радне групе за доношење Закона о несталим лицима и тренутној ситуацији након избора новог министра господина Николе Селаковића. Очекује се да се завршна израда текста документа Закона усвоји на пролеће у 2023. години и отвори права у Скупштини.

Требало би да се до краја 2023. године одрже јавне расправе и обезбеде средства у буџету Републике

Србије да почетком 2024. године почне имплементација Закона о несталим лицима.

С обзиром да је професор доктор Душко Челић био представник Удружења укључен у писању текста Закона верује да су права и потребе породица обухваћена.

Игор Поповић, в.д. помоћник директора Канцеларије за Косово и Метохију, поздравно је све присутне и захвалио се на позиву организатору.

Својим излагањем пружио је пуну подршку Удружењу на уложеним напорима за остваривање права породица. Нагласио је да су људска права на Косову и Метохији прекршена и да на жалост та права се и данас крше. Канцеларија за Косово и Метохију пружа допринос у раду на убрзању процеса сазнавања истине о несталим лицима и остваривању других права.

Одговарајући на многа питања чланова породица потврдио је да Канцеларија за КиМ чини све што је у

њеном мандату да помогне српском народу да опстане у овим тешким временима.

Разочаран је што су преговори у Бриселу у застоју и што се питање несталих лица исполитизовало од стране привремених институција у Приштини.

Миољуб Виторовић, координатор у служби заштите сведоцима Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије, обратио се присутнима са

добрим образложењем на који начин треба наставити борбу у процесу остваривања права породица на истину и правду.

Апеловао је на све да тредбамо у наредном периоду будемо мудри, стрпљиви, истрајни и транспарентни. Држава Србија поштује међународне законе и прописе и води судске поступке за ратне злочине али нажалост други у региону то не раде.

Милица Бјелобаба, представник Црвеног крста Србије поздравила је све присутне и

**НА КРАЈУ ОКРУГЛОГ СТОЛА
УСВОЈЕН ЈЕ ЗАКЉУЧАК:
УДРУЖЕЊЕ ЋЕ У НАРЕДНОМ
ПЕРИОДУ НАСТАВИТИ
КОНТИНУИРАНУ САРАДЊУ СА
СВИМ ДОМАЋИМ
ИНСТИТУЦИЈАМА,
МЕЂУНАРОДНИМ
ОРГАНИЗАЦИЈАМА И
СРОДНИМ УДРУЖЕЊИМА
НЕСТАЛИХ ЛИЦА СА ЦИЉЕМ
УБРЗАЊА ПРОЦЕСА
ОСТВАРИВАЊА ПРАВА
ПРЕЖИВЕЛИХ ЧЛАНОВА
ЖРТАВА.**

током излагања изнела информације о раду Црвеног крста Србије у протеклом периоду.

Сарадња Црвеног крста Србије са удружењима је континуирана и наставиће се у наредном периоду. Укључени су у раду Радне групе за доношење Закона о несталим лицима.

Црвени крст Србије у границама својих могућности подржаваће и у наредном периоду породице и Удружења да им ублажи патњу и бол која предуго траје.

Излагање Верице Томановић Председнице Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

9. децембар 2022.

Паштовани гости, уважене породице, цењени медији поздрављам вас у име Удружења породица киднапованих и несталих лица на КиМ.

Најлепше вас молим да минутом ђутања одамо почаст свим жртвама на КиМ и региону бивше СФРЈ.

Нека им је вечна слава и хвала.

Већ 24 године траје мукотрпна борба за истину и права наших породица да сазнају судбину својих најближих чланова породица, суочени са непремостивим потешкоћама и блокадама. Веома добро знамо колико је наша проблематика важна: политички, безбедоносно, морално па и дипломатски. Наш про-

BLEM проналажења наших отетих чланова породице је у овом тренутку тежак и комплексан. Скромним напорима појединаца чинимо све да наше жртве не остану безимене на Косметским пољима смрти.

Да ли данас поводом обележавања Међународног дана људских права можемо говорити о праву и правди?

Било је много насилних отмица, убиства, и приморавања на неморалне радње од 1998. године до краја 2000. године.

Нека убијена тела су пронађена без екстремитета, обезглављена, без унутрашњих органа, која по опису стручњака одговарају особама од којих су извађени органи. По тврдњама оче-

видаца, имамо сведочанства, о тешким злостављањима, присилној проституцији, трговини људима и децом.

Оно што је поражавајуће јесте да се таква криминогена клима створила након уласка међународних снага на КиМ, после потписане Резолуције СБУН 1244.

Локације на којима су били злочини су пронађене, нажалост са траговима злочина али без злочинаца и жртава, а за локације у суседним земљама Албанији и Македонији, дата су објашњења како и због чега не могу да се провере.

Као да не постоји Интерпол и Еуропол, као да не раде моћни сателити, као да не функционише национална војска и полиција. Никада није извршена раз-

мена заробљеника и није испоштована женевска конвенција.

Зар је могуће да се у предворју европске цивилизације дешавају такви монструозни злочини наочиглед читавог света.

Неадекватним приступом према жртвама које до данас нису пронађене и члановима породица које живе у тешким условима на ивици егзистенције, са нерешеним статусом, учињена је страшна неправда која се коси са међународним правним поретком.

Уочи Међународног дана људских права изражавамо велико незадовољство прекидом рада Радне групе за нестала лица Београда и Приштине, прекинута је динамика рада на проналаску несталих лица.

Дубоко смо повређени пролонгирањем процеса који траје више од 24 године.

На основу Резолуције 1244 СБУН установљена је Мисија привремене администрације Уједињених Нација на Косову (УНМИК) која је добила мандат да осигура безбедност и сигурност свих грађана да штити и унапређује људска права.

Генерални секретар УН је у поднетом извештају нагласио ту одговорност УНМИК-а рекавши да ће се УНМИК руководити међународно признатим стандардима људских права као осном за вршење своје власти на Косову.

Да ли је УНМИК то урадио - није!

У раздобљу од јула 1999. до новембра 2008. године УНМИК је био одговоран за вођење истраге и кривично гоњење за тешке злочине, укључујући и ратне злочине.

Међутим, њихова полиција и тужиоци су пропустили да спроведу правовремене, подробне, непристрасне и независне истраге о присилним нестанцима Срба и осталих.

Истраге и када су вођене нису биле темељне или су затваране без очигледних разлога.

ЕУЛЕКС преузима владавину права 2008. (тужилаштва, судства, испитује злочине утврђене међународним правом). Међутим Еулекс предмете о наводним отмицама погрешно тумачи, да ти предмети нису у њиховој надлежности јер су се догодили после окончања рата.

Наше Удружење је поднело око 250 жалби Саветодавној комисији за људска права при УНМИК-у против виновника злочина, међутим, Саветодавна комисија има само саветодавну улогу али не и извршну. Зато је кривична истрага изостала.

Резултати су показали да је мали број лица кривично одговоран за ратне злочине и злочине против човечности почињене на КиМ.

Да ли ће Међународни новоосновани Суд у Хагу бити одговоран, кредибилан и објективан; видећемо!

Да ли се можемо лишити самосвести која произилази из чињенице да смо и ми жртве погрешних политика и појединаца који оспоравају усвојена и потписана документа, резолуције, декларације. Како спасити имена људи који су сада само бројеви, спаковани у мртвачницама и чекају ред за идентификацију?

А знамо да су мучки убијени.

Још једном указујем да је решавање питања несталих лица од изузетне важ-

ности за побољшање укупног стања људских права како у Републици Србији тако и у суседним земљама. У том контексту и у складу са опредељењем да се почне са решавањем и најтежих повреда људских права неопходан је континуирани дијалог о свим аспектима питања несталих лица са представницима заинтересованих држава, међународне заједнице, удружења несталих лица, а у циљу постизања прогресивних решења и стварних резултата.

Све присутне представнике домаћих институција и међународних организација молимо да својим ангажовањем и ауторитетом утичу на убрзању проналажења људи и земних остатака у складу са међународним хуманитарним правом.

У процесу решавања нашег проблема значајну улогу и захвалност дугујемо Комисији за нестала лица Владе Републике Србије, МКЦК, ИЦМП-у, Канцеларији за Косово и Метохију, Тужилаштво Републике Србије, Министарству за рад, запошљавање борачка и социјална питања, УНДП-а и Црвеном Крсту Србије чију подршку и помоћ имамо свакодневно.

Овога пута им у име свих чланова породица Удружења искрено захваљујем.

Извештај редовне Скупштине Удружења

10. децембар 2022.

10. ДЕЦЕМБРА 2022. ГОДИНЕ ОДРЖАНА ЈЕ РЕДОВНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА НА ПРЕДЛОГ ИЗВРШНОГ ОДБОРА И НАДЗОРНОГ ОДБОРА. СКУПШТИНИ СУ ПРИСУСТВОВАЛИ ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦА ИЗ БЕОГРАДА, КРАЉЕВА, НИША, КОСОВСКЕ МИТРОВИЦЕ, ГРАЧАНИЦЕ, ВЕЛИКЕ ХОЧЕ И ШТРПЦА

Након поднетог извештаја о раду председнице Удружења Верице Томановић, чланови Скупштине су имали прилике да погледају на видео биму веб сајт Удружења, налоге Удружења на друштвеним мрежама Фејсбук, Инстаграм и Јутјуб, као и презентације које су припремили млади чланови породица Удружења на теме по сопственом избору.

Чланови Скупштине Удружења су позитивно оценили предлог Извршног и Надзорног одбора Удружења за укључивање младих чланова породица у јачању капацитета органа Удружења.

Једногласно је усвојен предлог формирања Одбора младих у склопу Удружења.

Једногласно су усвојени извештај о раду Удружења и финансијски извештај.

Након дискусија, предлога и коментара присутних чланова Скупштине усвојен је план рада за 2023. годину:

1. Наставак сарадње са свим релевантним институцијама и међународним организацијама и сродним удружењима
2. Обновити захтаеве за пријем делегације Удружења представницима домаћих институција и међународних организација
3. Наставити обележавања масовног страдања Срба и битних датума Удружења
4. Снимање интервјуа (поткасти)
5. Снимање видео спота – две верзије (краћу и дужу)
6. Одржавање предавања у средњим школама и факултетима
7. Организовање донаторских вечери
8. Организовање студијске посете младих и повезивање са дијаспором путем друштвених мрежа
9. Обавезно у наредној години одржати Округли сто на Косову и Метохији
10. Обновити започету прцедуру подизања меморијала посвећен српским жртвама на Косову и Метохији поред постављеног дрвеног крста у центру Грачанице
11. Усвојен је предлог младих да се подигне меморијал посвећен свим српским жртвама у региону бивше Југославије, на локацији у спомен парку на левој обали Све у Београду где су посађена стабла у знак сећања на нестале

У БЕОГРАДУ ЈЕ ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЉУДСКИХ ПРАВА

Посађено дрвеће у знак сећања на нестале

Децембар 2022.

Представници Међународног комитета Црвеног крста, Града Београда, двадесет амбасада, УНХЦР-а, делегације ЕУ у Србији и министарства, посадили су у Београду, на обали Саве, 60 стабала поводом Дана људских права који се обележава широм света. Шеф регионалне канцеларије МКЦК Јелена Стијачић рекла је да је акција сађења дрвећа организована како би се подсетили и одали почаст несталим у ратовима на простору СФРЈ и како би под-

ржали породице које и даље чекају информације о судбини несталих чланова породица. „Нестанак преко 35.000 људи у региону нанео је тешку бол и патњу њиховим ближњима, а ми као друштво имамо обавезу да им помогнемо да знају истину и да пронађу нестале чланове породица“, рекла је Стијачић у присуству породица несталих, представника Координације српских Удружења несталих, убијених и погинулих на простору бивше СФРЈ.

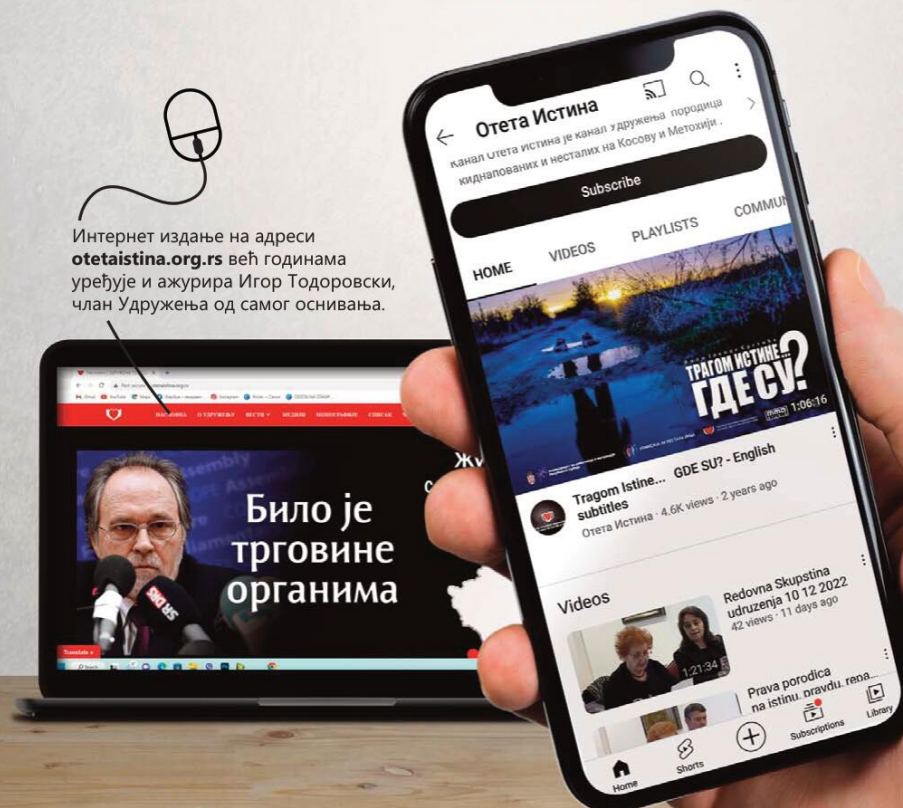

ОТЕТА ИСТИНА НА ИНТЕРНЕТУ

УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ У ЦИЉУ ЈАЧАЊА КАПАЦИТЕТА ОРГАНА УДРУЖЕЊА ДОНЕО ЈЕ НОВИНУ, ПА ОД 2023. ГОДИНЕ НАШ РАД МОЖЕТЕ ПРАТИТИ И НА ДРУШТВЕНИМ МРЕЖАМА ИНСТАГРАМУ, ФЕЈСБУКУ И ЈУТУБ КАНАЛУ

Интернет издање на адреси otetaistina.org.rs већ годинама уређује и ажурира Игор Тодоровски, члан Удружења од самог оснивања.

ГДЕ СУ НЕСТАЛИ?

УДРУЖЕЊЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И
НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Сремска 6/4, 11000 Београд, Тел./Факс: 011 3285 025
E-mail: udruzenjekidnest@yahoo.com, Web: www.otetaistina.org.rs